

ZALĄCZNIK 1. ZESTAWIENIE UWAG I OPINII ZGŁOSZONYCH DO PROGNOZY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO PROJEKTU PROGRAMU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2014-2020

Lp.	Odniesienie do dokumentu, do którego odnosi się uwaga/propozycja	Treść uwagi/propozycja zmian	Uzasadnienie uwagi/propozycji	Jednostka zgłaszająca	Stanowisko wykonawcy oceny oddziaływania na środowisko	Uzasadnienie
1.	<p>Str. 12 <i>„Działanie „Inwestycje w środki trwałe” ma charakter typowo inwestycyjny. W związku z tym oddziałują one głównie średnio i silnie pozytywnie poprzez wszystkie rodzaje oddziaływań na dobra materialne. Jednak w przypadku scaleń gruntów, które jest działaniem w większym stopniu ingerującym w środowisko przyrodnicze ocena wykazała, że jego realizacja może nieść za sobą słabe negatywne oddziaływanie na takie elementy środowiska jak: różnorodność biologiczna, zwierzęta, rośliny i krajobraz.”</i></p> <p>Str. 16 <i>„Niewielkie negatywne oddziaływanie, w skali lokalnej, może się</i></p>	<p>Należy rozważyć uzupełnienie akapitów, których częścią są przytoczone obok fragmenty ze strony 12 i 16, gdyż w akapitach tych powinna znaleźć się choćby adnotacja o pozytywnym wpływie procesów scalania gruntów rolnych na klimat.</p>	<p>Zgodnie z treścią uwagi.</p>	<p>Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p>	<p>Dalsza część akapitu na str. 12 odnosi się do klimatu: „Przewiduje się, że całościowa realizacja działania „Inwestycje w środki trwałe” wpłynie pozytywnie w sposób stały, w perspektywie średnio i długookresowej na klimat....”</p> <p>Na str. 16 jest również odniesienie do klimatu w zdaniu: „. Pozytywny wpływ dotyczył będzie całego kompleksu ocenianych elementów środowiska i realizowany będzie poprzez wszystkie rodzaje oddziaływań.”</p>

	<p>wiązać jedynie z realizacją poddziałania „Scalanie gruntów”. Dotyczyć ono może takich elementów środowiska jak: różnorodność biologiczna, zwierzęta, rośliny i krajobraz. Wpływ ten będzie zarówno bezpośredni, pośredni, wtórny jak i skumulowany, o charakterze chwilowym i stałym, w całej perspektywie czasowej. Uwzględniając jednak niewielką skalę i siłę potencjalnego oddziaływania negatywnego oraz możliwość wdrożenia działań kompensacyjnych nie wpływa to na ogólną pozytywną ocenę oddziaływania na środowisko całości projektu PROW 2014-2020”.</p>					
2.	<p>Str. 8 Ogólna powierzchnia Polski jest w przeważającej mierze wykorzystywana na cele rolnicze (ponad 50%), duży udział stanowią również tereny leśne i zadrzewione (29,9%). Na</p>	<p>Np.: Należy podać dokładniejszy udział powierzchni na cele rolnicze, tzn. do dziesiątych części za przecinkiem.</p>	<p>Skoro w pozostałej części tego zapisu podaje się dokładne wartości liczbowe, to zasada ta powinna dotyczyć również danych dotyczących wartości przekraczającej 50 % (np. 50,9%). Uszczegółowienie - stosownie do danych podanych w</p>	<p>Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p>	<p>Tekst poprawiono</p>

	użytki rolne w 2013 r. składały się grunty orne (73,8%), trwałe użytki zielone (20,9%), sady (1,6%) i pozostałe grunty (3,7%).		odniesieniu do terenów leśnych itd.			
3.	Str. 25 „Ogólna powierzchnia Polski jest w przeważającej mierze wykorzystywana na cele rolnicze (ponad 50%), duży udział stanowią również tereny leśne i zadrzewione (29,9%). ⁶ Na użytki rolne w 2013 r. składały się grunty orne (73,8%), trwałe użytki zielone (20,9%), sady (1,6%) i pozostałe grunty (3,7%).”	Proponuje się wykreślenie tego zdania na stronie 25 lub na stronie 8 i dokonanie stosownej poprawki w zakresie sposobu podawania danych liczbowych	Uwaga redakcyjna - powtórzenie danych ze strony 8	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej	Uwaga uwzględniona częściowo	Tekst skorygowano. Powtórzenie danych wynika z tego, iż na początku dokumentu musi się znaleźć jego streszczenie.
4.	Str. 32 „Poważnym problemem jest również stan czystości wód. Według różnych szacunków, dotyczących monitoringu stanu czystości wód w Polsce, zaledwie około 5% wód naszego kraju znajduje się w I klasie czystości. Znakomitą większość	Wskazany fragment wymaga dodatkowego komentarza (wyjaśnienia) odnośnie stałego rozkładu procentowego jakości wód. Właściwym byłoby także pokazanie na wykresach tendencji w zakresie poprawy jakości wód - z podziałem na kategorie - i pokazaniem przepływów statystycznych pomiędzy kategoriami wód np. w okresie ostatnich 10 lat.	Nie jest jasne dlaczego, jeśli zasoby wód gorszej kategorii ulegają poprawie, to ilość wód kategorii jakościowo lepszych pozostaje ta sama. Czy oznacza to, że poprawa wód gorszych nie zmienia kategorii tych wód na lepszą?	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej	Uwaga uwzględniona częściowo	Opis uzupełniono o wskazanie, że w Polsce istnieje V klasowy system oceny jakości wód. Z tekstu wynika, że są również wody pozaklasowe. Przedmiotem oceny oddziaływania na środowisku nie jest natomiast szczegółowe analizowanie trendów zmian w latach. Powinna

	<p>stanowią zbiorniki, których jakość wody jest w niższych klasach czystości, zaś wody pozaklasowe stanowią nawet do 50% ogółu zasobów wodnych. Dane wieloletnie wykazują duże zróżnicowanie pomiędzy poszczególnymi analizowanymi latami, raczej ze stałą tendencją wskazującą na poprawę jakości wody w Polsce. Z reguły ulegają poprawie najgorsze klasy wód, zaś zasoby wód I i II klasowych nie zmieniają się.”</p>					<p>ona przedstawiać diagnozę stanu i jedynie naświetlać zachodzące procesy. Zbyt szczegółowy opis skutkowałby nadmierną rozbudową części prognozy dotyczącej diagnozy stanu, kosztem części odnoszącej się do oceny oddziaływania na środowisko.</p>
5.	<p>Str. 70 6.6.2. Poddziałanie: Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich – „Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej”.</p>	<p>Należy dodać wyjaśnienie, w jaki sposób „Działanie to może przynieść zwiększone efekty społeczne i krajobrazowe na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania i obszarach (OPR) zagrożonych w większym stopniu zanikiem działalności rolniczej i procesami wykluczenia społecznego.”</p>	<p>Kategorie społeczne i krajobrazowe są różnymi kategoriami.</p> <p>Nie jest też wyjaśniony związek pomiędzy ułatwianiem gospodarczej działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich, a efektami krajobrazowymi.</p>	<p>Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p>	<p>Sposób oddziaływania wyjaśniony jest we wcześniejszej części akapitu. Niemniej jednak uzupełniono opis potencjalnego schemat oddziaływania. Wskazano także na zależności pomiędzy uwarunkowaniami społecznymi i krajobrazem na obszarach wiejskich.</p>
6.	<p>Cały dokument</p>	<p>Pismo nr. DLP-V-073-114/10910/14/MD/AM z dnia 14 marca 2014 r.</p>	<p>Uwaga wynikająca z treści dokumentu dotyczy nieuwzględnienia niekorzystnego wpływu degresywności na efekty</p>	<p>Ministerstwo Środowiska</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p>	<p>Wprowadzenie do projektu PROW 2014-2020 degresywności dla działań rolno-</p>

			<p>środowiskowe pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych oraz rolnictwa ekologicznego. Wskazano również na brak odniesienia porównania do zapisów PROW 2004-2006 i 2007-2013.</p>			<p>środowiskowo-klimatycznych i rolnictwa ekologicznego będzie co prawda skutkować zmniejszeniem powierzchni wybranych działań w pojedynczym gospodarstwie, ale mogą objąć ich większą liczbę. Końcowy efekt środowiskowy takiego podejścia, w tym związany z poprawą różnorodności. Ponadto wiele pośrednich, wtórnych i skumulowanych efektów wskazanych działań znacznie wykracza poza powierzchnie nim objętą.</p> <p>Podkreślić należy, że przedmiotem prognozy nie było porównywanie planowanych działań w PROW 2014-2020 do PROW w poprzednich okresów programowania. Należy mieć na uwadze, że projekt PROW 2014-2020 konstruowany jest</p>
--	--	--	--	--	--	---

						w zmienionych uwarunkowaniach zewnętrznych i wewnętrznych WPR na poziomie UE.
7.	Cały dokument	Niezgodność z obowiązkiem wynikającym z ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko w art. 51, ustęp 2, punkt 3 lit. b	Dokument nie wypełnia obowiązku nałożonego przez ustawę – nie przedstawia rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru, a w przypadku niewystąpienia rozwiązań alternatywnych nie wyjaśnia ich braku.	EUROEKO Consulting Aleksander Dziedzic	Uwaga uwzględniona	Opracowanie uzupełniono o rozdział: „8. Rozwiązania alternatywne w stosunku do zawartych w projekcie PROW 2014-2020”
8.	Cały dokument	Niezgodność z obowiązkiem wynikającym z ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko w art. 51	W świetle art. 51 oraz 55 ust. 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz na podstawie art. 33 ustawy z dnia 16 kwietnia 2000 r. o ochronie przyrody, szczególnie istotne jest określenie czy realizacja danego dokumentu może mieć znaczące negatywne oddziaływanie na obszar Natura 2000. Przedstawiona Prognoza nie rozstrzyga tej kwestii. Temat obszaru Natura 2000 podjęty jest w opracowaniu w stopniu nie pozwalającym na jasne	EUROEKO Consulting Aleksander Dziedzic	Uwaga uwzględniona	W rozdziale „Metodyka sporządzania prognozy” uzupełniono opis o wskazanie podejścia do oceny oddziaływania PROW 2014-2020 na obszary Natura 2000: „W prognozie uwzględniono również, że szczególnie istotne jest określenie czy realizacja dokumentu może mieć znaczące negatywne oddziaływanie na obszary Natura 2000 i ich integralność. Biorąc pod uwagę szeroki

			<p>zidentyfikowanie możliwości wystąpienia potencjalnego negatywnego oddziaływania w przypadku podjęcia realizacji Programu. Natura 2000 poruszona jest przede wszystkim w zakresie określania stanu bioróżnorodności oraz identyfikowania krajobrazu w rozdziale poświęconym stanie środowiska na obszarach wiejskich. Dokument nie definiuje problemów ochrony środowiska dotyczących terenów Natura 2000 istotnych z punktu widzenia projektowanego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Przedstawia natomiast cele jakie ma Program spełniać wobec Natura 2000 i ewentualne negatywne skutki w przypadku braku realizacji Programu.</p>			<p>zakres merytoryczny proponowanych w projekcie PROW 2014-2020 działań i ich ogólnokrajowy zasięg, założone że będą one w sposób tożsamy oddziaływać na obszary Natura 2000 jak i tereny położone poza nimi. Jedyne wyjątek stanowi pakiet „Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000” realizowany w ramach działania rolno-środowiskowo-klimatycznego. Jego realizacja wzmocni ochronę ptaków i ich siedlisk w sposób bezpośredni na obszarach NATURA 2000, co wpłynie na wzmocnienie ochrony tych obszarów poprzez ukierunkowanie działań.”</p>
9.	<p>Rozdział 2. Metodyka sporządzania prognozy, strona 21 – „Opracowanie wykonano w odniesieniu do wersji projektu Programu Rozwoju</p>	<p>Prognoza oddziaływania na środowisko nie dotyczy wersji dokumentu po zakończonych konsultacjach społecznych, ale dokumentu który podlega jeszcze opiniowaniu ze strony</p>	<p>Zgodnie z harmonogramem przeprowadzania konsultacji społecznych dla PROW na lata 2014 – 2020 dnia 10 lutego zakończony został III etap konsultacji. Nie pojawił się</p>	<p>EUROEKO Consulting Aleksander Dziedzic</p>	<p>Ustosunkowano się do uwagi o charakterze proceduralnym</p>	<p>Komunikat podsumowujący przebieg III etapu konsultacji projektu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na</p>

	Obszarów Wiejskich 2014-2020 przedłożonego przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi w dniu 24 stycznia 2014 roku”	społeczeństwa	natomiast dokument podsumowujący te konsultacje ani zakres uwag, które zostały bądź nie zostały uwzględnione w projekcie Programu. Od 14 lutego rozpoczęły się natomiast konsultacje społeczne Prognozy oddziaływania na środowisko, która jak wskazano w dokumencie dotyczy wersji PROW 2014 – 2020 sprzed zakończenia III konsultacji tzn. nie uwzględnia ostatecznej wersji PROW po cyklu konsultacji.			lata 2014-2020 zostanie opublikowany na stronie www.minrol.gov.pl niezwłocznie po opracowaniu zestawienia wszystkich uwag. Postępowanie w sprawie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko prowadzone jest zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2008 r. Nr 199, poz. 1227, z późn. zm.).
10.	Rozdział 2. Metodyka sporządzania prognozy – strona 21	Niezgodność z obowiązkiem wynikającym z ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko w art. 51, ustęp 2, punkt 2 lit. e	Określając metodykę sporządzania prognozy ocenie podlegał wpływ PROW 2014 – 2020 na poszczególne komponenty środowiska z uwzględnieniem zależności między tymi elementami. Pominięto, wynikającą z ustawy, ocenę i analizę przewidywanego znaczącego oddziaływania na	EUROEKO Consulting Aleksander Dziedzic	Uwaga uwzględniona	W rozdziale „Metodyka sporządzania prognozy” uzupełniono opis o wskazanie podejścia do oceny oddziaływania PROW 2014-2020 na obszary Natura 2000.

			obszar Natura 2000			
11.	Rozdział 4. Stan środowiska na obszarach wiejskich oraz jego potencjalne zmiany w przypadku braku realizacji PROW 2014-2020 – od strony 25	Istniejący stan środowiska przedstawiono jedynie pod kątem wybranych elementów, nie uwzględniając wszystkich istotnych komponentów	Dokonując analizy przewidywanego znaczącego oddziaływania poszczególnych działań PROW na środowisko, weryfikacji poddano wymagane ustawą elementy środowiska. W przypadku określania, analizy i oceny istniejącego stanu środowiska oraz jego potencjalnych zmian w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu odniesiono się jedynie do wybranych elementów środowiska, pomijając przy tym przede wszystkim wpływ na człowieka, powietrze, dobra materialne. Komponenty te, zostały jedynie częściowo zasygnalizowane w przypadku analizy klimatu (np. emisja gazów do powietrza) bądź krajobrazu (np. krajobraz kulturowy polskiej wsi). Szerszej uwadze wymaga przedstawienie istniejącego stanu analizy oraz oceny przede wszystkim powietrza oraz człowieka	EUROEKO Consulting Aleksander Dziedzic	Uwaga nieuwzględniona	Wskazane elementy zostały uwzględnione w prognozie w stopniu wystarczającym. Stan powietrza scharakteryzowany jest w rozdziale dot. klimatu. Z ustawy nie wynika (art. 51), że w prognozie musi być przedstawiona analiza i ocena istniejącego stanu środowiska oraz jego potencjalnych zmian w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu w odniesieniu do wszystkich przedstawionych w art. 51, ust. 2, pkt. E elementów środowiska. Charakterystyka człowieka i dóbr materialnych jest zagadnieniem bardzo szerokim i znacznie wykraczającym poza ogólną charakterystykę „środowiska”. Ponadto prognoza powinna przedstawiać diagnozę ogólnego stanu i

						naświetlać zachodzące procesy. Zbyt szczegółowy opis skutkowałby nadmierną rozbudową części prognozy dotyczącej diagnozy stanu, kosztem części odnoszącej się do oceny oddziaływania na środowisko.
12.	Rozdział 5 Problemy i cele ochrony środowiska istotne z punktu widzenia PROW 2014-2020 - od strony 54	Nie zgodność z obowiązkiem wynikającym z ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko w art. 51, ustęp 2, punkt 2 lit. c	Rozdział porusza istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, jednak nie wyczerpuje nałożonego przez ustawę z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko w art. 51, ustęp 2, punkt 2 lit. c obowiązku związanego z określeniem, analizą i oceną istniejących problemów w szczególności dotyczących obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o ochronie przyrody. Dokument w żaden sposób nie odnosi się do istniejących na terenie kraju form ochrony przyrody, nie określa ich rodzajów i nie ocenia i nie	EUROEKO Consulting Aleksander Dziedzic	Uwaga uwzględniona częściowo	W rozdziale 5 szczegółowo przedstawiono problemy i cele ochrony środowiska na obszarach wiejskich. Zdaniem Autorów ogólnie znana z innych źródeł szczegółowa charakterystyka form ochrony przyrody nie podnosiłaby wartości merytorycznej dokumentu, a jedyni skutkowała nadmiernym wzrostem jego objętości. Tekst uściślono wskazując, że: „Wskazane problemy i cele są istotne z punktu widzenia zarówno wszystkich obszarów objętych ochroną przyrody, jak i terenów

			<p>analizuje pod kątem istniejących problemów ochrony środowiska. W rozdziale podano jedynie ogólne informacje dotyczące celów (a nie problemów) ochrony środowiska w odniesieniu do jednej z form ochrony – obszarów Natura 2000. Temat form ochrony przyrody poruszony został w rozdziale 4 poświęconym stanowi środowiska oraz jego potencjalnych zmian w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu, gdzie ograniczono się do uwagi, iż "Mocną stroną obszarów wiejskich jest duży udział powierzchni o różnej randze przyrodniczej chronionych z mocy prawa, zajmujących 33% powierzchni kraju".</p>			<p>leżących poza nimi. Uważamy, że nieślusne jest stwierdzenie, że w prognozie wskazano jedynie cele, a nie problemy. Stwierdzenie to wynika to z zbyt bezpośredniej interpretacji tekstu np.: „ochrona gleb” odnosi się do problemu „stan gleb” (de facto scharakteryzowany w rozdziale 4.1.)</p>
13.	Rozdział 6. Wyniki prognozy oddziaływania na środowisko – od strony 57	Niezgodność z obowiązkiem wynikającym z ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko w art. 51, ustęp 2, punkt 2 lit. e	Dokument dokonując analizy i oceny przewidywanego znaczącego oddziaływania na komponenty środowiska poszczególnych działań i poddziałań PROW w żaden sposób nie definiuje oddziaływań bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótkoterminowych, średnioterminowych i długoterminowych, stałych i chwilowych, oraz pozytywnych i negatywnych na cele i przedmiot ochrony Natura 2000 oraz	EUROEKO Consulting Aleksander Dziedzic	Uwaga uwzględniona	W rozdziale „Metodyka sporządzania prognozy” uzupełniono opis o wskazanie podejścia do oceny oddziaływania PROW 2014-2020 na obszary Natura 2000.

			integralność tego obszaru. Dokument porusza obszar Natura 2000 w podrozdziale 6.10.1. Poddziałanie: Płatności w ramach zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych jednak nie analizuje go i nie ocenia pod kątem wskazanych w ustawie przewidywanych znaczących oddziaływań (co potwierdzają również zapisy rozdziału 2).			
14.	Streszczenie – od strony 7	Streszczenie nie prezentuje istotnych treści zawartych w dokumencie	W streszczeniu brak jest informacji na temat: <ul style="list-style-type: none"> • obszaru Natura 2000, a w tym przede wszystkim przewidywanego znaczącego oddziaływania na obszar • zaproponowanych metod kompensacji przyrodniczej w przypadku negatywnego oddziaływania na środowisko, • tematyki związanej z rozwiązaniami alternatywnymi do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie proponowanych w ramach niniejszego formularza zmian w zakresie rozszerzenie analizy stanu istniejącego 	EUROEKO Consulting Aleksander Dziedzic	Uwaga nieuwzględniona	Wskazane zagadnienia zostały uwzględnione w tekście. Ze względu na ograniczoną objętość streszczenia nie zostały one w nim zamieszczone.
15.	Streszczenie str. 13	Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej” „...”Procesy te będą mieć również pozytywny, pośredni wtórny i skumulowany wpływ na ludzi poprzez poprawę	Wprowadzenie degresywności wyklucza z zasięgu działania wszystkie towarowe (produkujące na rynek) gospodarstwa ekologiczne (80% produkcji jest eksportowana).	Lubuska Izba Rolnicza	Uwaga nieuwzględniona	Opis odnosi się do działania „Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej” natomiast nie do działania

		standardów pracy i życia na obszarach wiejskich, wymianę pokoleniową właścicieli gospodarstw rolnych, aktywizację społeczności wiejskich oraz poprawę i dywersyfikację dochodów”.	Mówienie w tym wypadku o „rozwoju, poprawie standardów pracy i życia, wymianie pokoleniowej, aktywizacji społeczności wiejskiej, poprawie i dywersyfikacji dochodów” jest w obliczu faktów mówieniem bezzasadnym.			„Rolnictwo ekologiczne”, w związku z tym uwaga jest niezasadna.
16.	Rozdział 8	Podsumowanie	W opracowaniu nie wspomina się o korzystnym dla środowiska, gospodarowaniu ekologicznym w dużych obszarowo gospodarstwach, które ze swej natury obejmują znaczne obszary dające większe możliwości bytowania cennych dla środowiska organizmów, w porównaniu z małymi powierzchniowo gospodarstwami gdzie sąsiedztwo produkcji konwencjonalnej jest bardzo bliskie, i ma znaczny wpływ na siedliska gospodarowane	Lubuska Izba Rolnicza	Uwaga nieuwzględniona	Przedstawione uzasadnienie nie znajduje podstaw merytorycznych. Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że duże gospodarstwa ekologiczne, bardzo często nie przeznaczają produkcji na rynek. Dodatkowo różnorodności biologicznej zdecydowanie bardziej sprzyja zróżnicowanie upraw i mniejsza ich powierzchnia.
17.	Uwaga ogólna	Zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt 2 prognoza powinna określać, analizować i oceniać między innymi cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu. Tymczasem prognoza nie analizuje, ani też nie ocenia wspomnianych celów ochrony środowiska, w tym zasadniczej kwestii związanej z realizacją postanowienia Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i		Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego	Ustosunkowano się do uwagi	Problemy i cele ochrony środowiska istotne z punktu widzenia PROW 2014-2020 zdefiniowano 5 rozdziale opracowania. Plan finansowy (rozdział nr 8) przedstawiony w projekcie PROW 2014-2020 wskazuje, że

		<p>Rady (UE) nr 1305/2013 w zakresie przeznaczenia przynajmniej 30% środków EFROW na program rozwoju obszarów wiejskich na łagodzenie zmian klimatu i adaptacje, a także ochronę środowiska. Ponieważ informacji takich nie zawiera projekt dokumentu PROW, należy uzupełnić Prognozę o ocenę realizacji tego zobowiązania w kontekście jego wpływu na ochronę środowiska. Wstępne wyliczenia proponowanych alokacji w projekcie PROW 2014-2020 wskazują na brak spełnienia tego warunku, szczególnie w kontekście braku jednoznacznych przesłanek, które pozwoliłyby zakwalifikować całość wydatków na dopłaty do obszarów ONW jako pro-środowiskowych. Płatności na obszarach ONW nie są przyznawane za określone użytkowanie służące celom ochrony środowiska, a za każde użytkowanie rolnicze na terenie objętym dopłatami. Autorzy prognozy nie poddali analizie wpływu na środowisko płatności ONW w kontekście sposobów gospodarowania – jeżeli na obszarze objętym płatnością rolnictwo będzie intensywne, to wpływ będzie negatywny, jeśli ekstensywne – pozytywny. Kwestia ta ma zasadnicze znaczenia dla oceny realizacji celów Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013.</p>	<p>Fundacja Greenpeace Polska</p> <p>Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych</p> <p>Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków</p>		<p>spełniony jest wymóg przeznaczenia 30% środków EFROW na program rozwoju obszarów wiejskich na łagodzenie zmian klimatu i adaptacje, a także ochronę środowiska. Do kosztów tych kwalifikowane są zalesienia, program rolno-środowiskowo-klimatyczny, rolnictwo ekologiczne i ONW. Podejście takie zostało zaakceptowane również przez KE</p> <p>Wyjaśnienia odnośnie podejścia do zagadnienia ONW-sposób użytkowania przedstawiono przy uwagach szczegółowych.</p>
18.	Uwaga ogólna	<p>Kolejną kwestią o charakterze zasadniczym, mającą wpływ na formalno-prawną i merytoryczną ocenę projektu PROW na lata 2014-2020 i jego Prognozy oddziaływania na środowisko jest brak odniesienia do celów dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/128/WE ustanawiającej ramy wspólnotowego działania na rzecz zrównoważonego stosowania pestycydów. Artykuł 4 dyrektywy nakazuje przyjęcie krajowych planów działań służących ustaleniu między innymi celów ilościowych zmierzających do zmniejszenia zagrożenia związanego ze stosowaniem pestycydów i wpływu ich stosowania na zdrowie ludzi i na środowisko. Tymczasem prognoza nie analizuje wpływu PROW na lata 2014-2020 w</p>	<p>Agroekspert Andrzej Pączkowski</p> <p>Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego</p> <p>Fundacja</p>	Uwaga uwzględniona	<p>Rozdział dot. powiązania projektu PROW 2014-2020 zawierał co prawda odwołanie do ustawy o ochronie roślin, która implementuje większość wymogów wspomnianego rozporządzenia. Niemniej jednak</p>

		<p>kontekście celów dyrektywy 2009/128/WE związanych z celami ilościowymi.</p>	<p>Greenpeace Polska</p> <p>Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych</p> <p>Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków</p>		<p>uzupełniono zapis o wskazanie rozporządzenia 2009/128/WE i Krajowego Planu Działania na rzecz ograniczenia ryzyka związanego ze stosowaniem środków ochrony roślin.</p> <p>Projekt PROW 2014-2020 wpisuje się w założenia ww. planu działania np. poprzez „Rozwój i upowszechnianie ekologicznych metod ochrony roślin”</p> <p>Biorąc jednak pod uwagę, że obejmuje on część polskich gospodarstw oraz że nie przewiduje się w nim monitorowania zużycia środków nie może odnosić się do celów ilościowych. Dane tego typu są dostępne na poziomie kraju, a szeroko pojęta kontrola użycia środków ochrony roślin prowadzone jest przez PIORiN w ramach realizacji zasad Dobrej</p>
--	--	--	---	--	--

					Kultury Rolnej (GAEC)
19.	Uwaga ogólna	<p>Projekt Prognozy jest niepełny i zawiera braki merytoryczne także w powiązaniu z wymogami formalno-prawnymi określonymi w dyrektywie Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko (SOOS lub Prognozy oddziaływania na środowisko). Literatura przedmiotu zaleca określone kroki procesu SOOS. Są to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ustalenie zagadnień, celów i wskaźników ochrony środowiska, które należy rozważyć w ramach SOOS – w przedstawionym Raporcie Prognozy nie ma ustalonych zagadnień, celów i wskaźników ochrony środowiska. Z tego powodu nie jest jasne, co tak naprawdę jest oceniane i jak wygląda w rzeczywistości ocena. 2. Ocena aktualnej sytuacji i trendów oraz ich możliwych zmian w razie niezrealizowania dokumentu programowego – W rozdz. 4 opisany jest stan środowiska na obszarach wiejskich oraz jego potencjalne zmiany w przypadku braku realizacji PROW 2014-2020. 3. Ocena konkretnych celów i priorytetów rozwojowych – w przedstawionym raporcie Prognozy brak jest takiej analizy, w rozdz. 5 wymienione są tylko Problemy i cele ochrony środowiska istotne z punktu widzenia PROW 2014-2020, 4. Ocena proponowanych działań i kwalifikowanych rodzajów działalności – opis oceny zawiera rozdz. 6. Wyniki prognozy oddziaływania na środowisko, gdzie oceniony jest wpływ poszczególnych działań na środowisko. 5. Ocena skumulowanych oddziaływań całego dokumentu programowego – w przedstawionym raporcie Prognozy brak jest takiej analizy. 6. Ocena kryteriów wyboru rodzajów działalności lub przedsięwzięć, które mają być zrealizowane – w przedstawionym raporcie Prognozy brak jest takiej analizy. 7. Ocena systemu monitoringu dla dokumentu programowego – w przedstawionym raporcie Prognozy brak jest takiej analizy. 8. Sporządzenie prognozy oddziaływania na środowisko i przedłożenie jej do konsultacji z organami ochrony środowiska i społeczeństwem - w ramach tego 	<p>Agroekspert Andrzej Pączkowski</p> <p>Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego</p> <p>Fundacja Greenpeace Polska</p> <p>Stowarzyszenie Ekologiczne EKO-UNIA</p> <p>Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych</p> <p>Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków</p>	Ustosunkowano się do uwagi	<p>1 Problemy i cele zostały określone w rozdziale 5 prognozy, natomiast metody analizy skutków w rozdziale 3.</p> <p>3. Cele i priorytety analizowane są na poziomie poszczególnych poddziałań. Dodatkowo w sposób syntetyczny i przekrojowy przedstawiono je w rozdziale 5.</p> <p>5. Ocena skumulowanego oddziaływania jest wykonana na poziomie każdego z poddziałań, następnie działań oraz w podsumowaniu (rozdziału 9) w odniesieniu do całościowej realizacji projektu PROW 2014-2020.</p> <p>6. Kryteria wyboru rodzajów działalności lub przedsięwzięć odnoszą się raczej do projektu PROW 2014-2020. Niemniej jednak w</p>

		kroku dokument Prognozy przekazany jest do konsultacji społecznych.			poprawionej wersji OoŚ odniesiono się do tego zagadnienia w rozdziale 8: Rozwiązania alternatywne. 7. Ocena systemu monitorowania przedstawiona jest w rozdziale 3: Metody analizy skutków realizacji projektu PROW 2014-2020. 8. Dokument był przekazany do konsultacji społecznych.
20.	Uwaga ogólna	<p>Przedstawiona do konsultacji Prognoza nie analizuje i ocenia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sposobu, w jaki projekt PROW na lata 2014-2020 jest powiązany z głównymi politykami i strategiami np. strategią zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa, konwencją ochrony różnorodności biologicznej, polityką wodną i polityką klimatyczną Polski i innych. Po lekturze Prognozy nie wiemy, czy projekt PROW jest spójny z tymi politykami. Z treści Prognozy nie wynika także, czy i w jakim stopniu uwzględniono wytyczne Komisji Europejskiej dot. SEA - zmiany klimatu i różnorodność biologiczna (Guidance on Integrating Climate Change and Biodiversity into Strategic Environmental Assessment). Na str. 18 raportu znajduje się jedynie ogólne stwierdzenie: „Realizacja celów programu jest komplementarna z wieloma założeniami dokumentów strategicznych....” , i dalej są listy dokumentów, a na str. 20 - „Podsumowując można stwierdzić, że założenia i cele zawarte w projekcie PROW 2014-2020 są ściśle powiązane z innymi dokumentami strategicznymi i aktami prawnymi. Związki te dotyczą nakładania, komplementarności i wsparcia realizacji założonych celów.”, • spójności wewnętrznej programu na poziomie priorytetów i 	<p>Agroekspert Andrzej Pączkowski</p> <p>Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego</p> <p>Fundacja Greenpeace Polska</p> <p>Stowarzyszenie Ekologiczne EKO-UNIA</p> <p>Stowarzyszenie Pszczelarzy</p>	Ustosunkowano się do uwagi	<ul style="list-style-type: none"> • Szczegółowa analiza powiązań projektu PROW 2014-2020 z wymienionymi (rozd. 2) dokumentami mogłaby stanowić przedmiot odrębnego opracowania o znacznej objętości. Biorąc pod uwagę proporcję treści uwzględnionych w prognozie Autorzy uznają zastosowane podejście za bardziej racjonalne. Wyczerpuje ono powiązanie projektu PROW 2014-2020 z innymi dokumentami oraz wskazuje generalne zależności, co pozwala

		<p>celów,</p> <ul style="list-style-type: none"> • skumulowanych oddziaływań całego dokumentu PROW na środowisko, • kryteriów wyboru rodzajów działań i poddziałań, które mają być zrealizowane poprzez PROW, • zaproponowanego systemu monitorowania i ewaluacji PROW, w tym czy opiera się o wskaźniki pozwalające na obiektywną ocenę efektów środowiskowych działań, i czy jest to powiązanie z innymi programami sektorowymi mającymi również wpływ na środowisko. 	<p>Zawodowych Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków</p>		<p>uniknąć nadmiernej rozbudowy tej części dokumentu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ocena spójności jest głównie przedmiotem oceny ex-ante. • Ocena skumulowanego oddziaływania jest wykonana na poziomie każdego z poddziałań, następnie działań oraz w podsumowaniu (rozdziału 9) w odniesieniu do całościowej realizacji projektu PROW 2014-2020. • Kryteria wyboru rodzajów działalności lub przedsięwzięć odnoszą się raczej do projektu PROW 2014-2020. Niemniej jednak w poprawionej wersji OOŚ odniesiono się do tego zagadnienia w rozdziale • Ocena systemu monitorowania przedstawiona jest w rozdziale 3: Metody analizy skutków realizacji projektu PROW 2014-2020. • Z ustawy OOŚ nie
21.	Uwaga ogólna	Prognoza nie zawiera:	Agroekspert	Ustosunkowano	

		<ul style="list-style-type: none"> • treści ustalonego zakresu prognozy uwzględniającego wymagania GDOŚ, jedynie informację o zgodności z jego wytycznymi, • rekomendacji pozwalających na pełniejsze uwzględnienie potrzeb ochrony środowiska i zrównoważonego rozwoju w trakcie planowania i realizacji PROW (wyjątkiem są zalecenia łagodzące negatywne skutki planowanych działań np. scaleń gruntów rolnych), podczas gdy w procesie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko powinno badać się poszczególne rezultaty procesu planowania i ważne jest, aby proponować wszelkie konieczne poprawki w celu maksymalizowania korzyści dla środowiska wynikających z realizacji PROW oraz dla zminimalizowania negatywnych oddziaływań na środowisko i zagrożeń, • analizy macierzy Leopolda, na którą powołano się w opisie metody, podczas gdy zestawienie roboczych tabel analizy oceny oddziaływania powinno być załączone do Prognozy. 	<p>Andrzej Pączkowski</p> <p>Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego</p> <p>Fundacja Greenpeace Polska</p> <p>Stowarzyszenie Ekologiczne EKO-UNIA</p> <p>Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych</p> <p>Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków</p>	<p>się do uwagi</p>	<p>wynika, aby było obowiązkowe umieszczanie w prognozie treści wskazanych uzgodnień</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rekomendacje wystosowano w stosunku do poddziałania o częściowym wpływie negatywnym. W przypadku zdiagnozowania pozytywnego wpływu innych poddziałań przekazywanie rekomendacji nie znajduje uzasadnienia merytorycznego. Dodatkowo uwagi i rekomendacje do treści formalnych i merytorycznych projektu PROW 2014-2020 są głównie domeną oceny ex-ante i konsultacji społecznych. Przedmiotem prognozy jest strategiczna ocena oddziaływania na środowisko realizacji przekazanej wersji dokumentu. <ul style="list-style-type: none"> • Z ustawy OOS nie
--	--	---	--	---------------------	---

					wynika, aby było obowiązkowe umieszczenie w prognozie danych źródłowych i tabel roboczych. Niemniej jednak Autorzy rozważają taką możliwość, aby stanowiły one załącznik do prognozy (ok. 50-60 str.)
22.	Uwaga ogólna	<p>Autorzy prognozy nie określili także, czy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • w czasie prac nad prognozą projektu PROW zidentyfikowano jakieś pola istniejących lub potencjalnych konfliktów z celami środowiskowymi innych programów czy polityk krajowych i unijnych, • zaproponowane w projekcie PROW rozwiązania prawne, instytucjonalne i finansowe mogą zapewnić i czy w wystarczającym stopniu realizację zakładanych celów programu, • były jakieś trudności w wykonaniu oceny i czy są określone pola niepewności oceny, np. pojawia się pytanie, czy poziom szczegółowości zapisów PROW był na tyle wystarczający, by można było ustalić z dużą dozą prawdopodobieństwa charakter i wielkość oddziaływania oraz czy jakieś oceny są obciążone niepewnością. 	<p>Agroekspert Andrzej Pączkowski</p> <p>Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego</p> <p>Fundacja Greenpeace Polska</p> <p>Stowarzyszenie Ekologiczne EKO-UNIA</p> <p>Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych</p>	Ustosunkowano się do uwagi	<ul style="list-style-type: none"> • Uwagę uwzględniono, w rozdz. 5 odniesiono się do potencjalnych konfliktów • Wskazany element jest domeną oceny ex-ante oraz konsultacji społecznych. Niemniej jednak wniosku tego typu wynikają bezpośrednio z przedstawionej w prognozie OOŚ poszczególnych działań, poddziałań oraz całego dokumentu. • Uwagę uwzględniono i w rozdz. 8 odniesiono się do trudności w wykonaniu oceny

				Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków		
23.	Uwaga ogólna	Zgodnie z wzorami dobrej praktyki zaczerpniętymi z dotychczasowych doświadczeń polskich i innych państw należy oczekiwać, że prognoza oddziaływania na środowisko będzie procesem przebiegającym równolegle z opracowywaniem strategicznym w tym przypadku z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020. Takie postępowanie daje możliwość uwzględnienia wniosków wynikających z prognozy przed zakończeniem prac nad Programem. Ponadto, ze względów metodologicznych prognoza oddziaływania na środowisko planu lub programu strategicznego tutaj Prognoza oddziaływania na środowisko Projektu PROW na lata 2014-2020, powinna być sporządzana przez zespół składający się z co najmniej kilku ekspertów różnych dziedzin, niezależny od zespołu przygotowującego projekt programu.		Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Ekologiczne EKO-UNIA Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych	Ustosunkowano się do uwagi	Procedura przygotowania prognozy przebiega zgodnie ze schematem wskazanym przez zgłaszających uwagę. Prognoza była przygotowana przez 12 ekspertów zajmujących się w pracy zawodowej różnymi polami relacji rolnictwa i środowiska. Zespół ekspertów nie był w jakikolwiek sposób zależny od zespołu przygotowującego projekt PROW 2014-2020.
24.	Całość dokumentu	We Wstępie, na stronie 6 (bardzo podobny zapis jest w Streszczeniu, na stronie 7), pierwszy akapit mówi: <i>„Celem niniejszej prognozy oddziaływania na środowisko jest kompleksowa ocena wpływu realizacji zapisów projektu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w latach</i>	Szczególnie istotne braki, które znajdują się w dokumencie to: – Brak spełnienia zaleceń co do kroków procesu Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko (Prognozy oddziaływania na środowisko), o których wspomniane jest wyżej. – Ocena nie jest kompleksowa,	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego	Uwaga nieuwzględniona	Prognoza zawiera wszystkie wskazane we wstępie założenia. Ponadto wykonawca w poprawionej wersji uwzględnił lub ustosunkował się do przesłanych uwag szczegółowych.

		<p>2014-2020 (PROW 2014- 2020) na poszczególne elementy środowiska. Oceniono również możliwość występowania oddziaływań skumulowanych oraz zastosowania rozwiązań alternatywnych i ewentualnych działań kompensacyjnych".</p> <p>Akapit ten zawiera słuszne założenia, które nie zostały spełnione przy przygotowaniu Prognozy. Ogólnie Prognoza wydaje się być wykonana, gdyż takie są wymogi, a nie po to aby sprawdzić realny wpływ na środowisko. Prognoza nie jest wykonana w sposób pozwalający ocenić rzeczywisty wpływ PROW 2014-2020 na środowisko. Prognoza powinna być wykonana od nowa w sposób, realizujący założenia pierwszego akapitu Wstępu, cytowanego powyżej.</p>	<p>nie zawiera żadnych wskaźników, danych czy szacunków. Większość ocen ma charakter luźnej opinii nie uzasadnionej merytorycznie ani nie popartej danymi, badaniami itp.</p> <p>– Brak informacji o rozwiązaniach alternatywnych (oprócz sytuacji zerowej, czyli bez wprowadzenie PROW). Szczególnie istotnym niedociągnięciem jest brak nawiązania do poprzedniego okresu programowania (PROW 2007-2013), gdyż w końcu PROW jest realizacją długofalowej polityki państwa.</p> <p>– Brak oceny czy działania PROW ograniczają zagrożenia i wykorzystują szanse w sposób wystarczający. Nie ma porównania skali problemów, którym poświęcone są działania, z proponowanym w PROW 2014-2020 rozwiązaniem. Wpływ PROW może być pozytywny na dany element środowiska (np. gatunek) ale na tyle mały, że w długim okresie nie powodujący realnej zmiany (np. nie powodujący zatrzymania negatywnego trendu). Taka sytuacja może prowadzić do</p>	<p>Fundacja Greenpeace Polska</p> <p>Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych</p> <p>Stowarzyszenie Ekologiczne EKO-UNIA</p> <p>Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków</p>		<p>W odniesieniu do zgłoszonych szczególnie istotnych braków przyjęto następujące stanowisko:</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymagane kroki procesu SOOŚ spełniane są sukcesywnie. - Biorąc pod uwagę wymogi ustawy OOOŚ, ocena zawiera wszystkie wymagane elementy warunkujące jej kompleksowość . Zawiera również wiele wskaźników i odwołań literaturowych. - Prognozę uzupełniono o rozdział dotyczący rozwiązań alternatywnych. - Ocena szans i zagrożeń (SWOT) przedstawiona jest w projekcie PROW 2014-2020. Prognoza zawiera odniesienia do skali oddziaływania (słabe, średnie, silne) oraz jego perspektywy czasowej (krótko-, średnio-, długoterminowe). - Ocena czy PROW 2014-2020 będzie realizował, i w jakim stopniu, cele
--	--	---	---	---	--	--

			<p>niewłaściwego, nie dającego realnego skutku a jedynie pozorującego odpowiedni wpływ, dysponowania środkami PROW 2014-2020.</p> <p>– Brak oceny czy PROW 2014-2020 będzie realizował, i w jakim stopniu, cele WPR.</p> <p>– Brak oceny czy PROW 2014-2020 będzie wpływał, i jak, na określone w analizie SWOT, mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia związane ze środowiskiem. Z analizy SWOT wynika, że 8 z 34 zagrożeń (24%) dla rolnictwa wynika z czynników środowiskowych / przyrodniczych.</p>			<p>WPR nie jest przedmiotem oceny OOS, tylko oceny ex-ante.</p> <p>- Wskazane podejście jest błędne. PROW nie może wpływać na mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia związane ze środowiskiem. To mocne i słabe strony będą oddziaływać na możliwość realizacji PROW 201-2020. Natomiast w trakcie realizacji PROW 2014-2020 powinno się wykorzystać szanse i unikać zagrożeń. Ostatnia część uwagi odnosi się bezpośrednio do projektu PROW 2014-2020.</p>
25.	spis treści, str. 3	Zastąpić słowo „bioróżnorodność” na „różnorodność biologiczna”	Zgodnie z terminologią przyjętą w "Konwencji o różnorodności biologicznej" z dnia 5 czerwca 1992 r. (Convention on Biological Diversity).	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja	Uwaga uwzględniona	Zapis zmieniono z „bioróżnorodność” na „różnorodność biologiczna”

				Greenpeace Polska Lubuska Izba Rolnicza Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków		
26.	Streszczenie, str.7	Powinno być: Pierwsza obejmuje charakterystykę aktualnego stanu środowiska na obszarach wiejskich, druga zaś przedstawia prognozę oddziaływania na środowisko realizacji projektu PROW 2014-2020.	Błędy gramatyczne	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych	Uwaga uwzględniona	Zapis zmieniono.
27.	Streszczenie, str.8	Jeśli „Problematyka ochrony środowiska przyrodniczego na obszarach wiejskich jest jednym z głównych zagadnień i celów	Tylko działania 6.5. Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof, 6.8.	Agroekspert Andrzej Pączkowski	Uwaga nieuwzględniona	Tekst wyraźnie wskazuje, że „Problematyka ochrony środowiska

		projektu PROW 2014-2020.”, to nie jest ona wystarczająco uwzględniona w zaplanowanych działaniach.	Inwestycje w rozwój obszarów leśnych, 6.10. Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, 6.11. Rolnictwa ekologiczne, odnoszą się bezpośrednio do „ochrony środowiska przyrodniczego”, a ich ograniczenie w stosunku do PROW 2007-2013 nie daje gwarancji realizacji celu ochrony środowiska przyrodniczego na obszarach wiejskich.	Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Lubuska Izba Rolnicza Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych		przyrodniczego na obszarach wiejskich jest jednym z głównych zagadnień i celów projektu PROW 2014-2020.”, Natomiast nie jest głównym i jedynym celem PROW. Biorąc pod uwagę zakres merytoryczny dokumentu, jego oddziaływanie oraz propozycję alokacji środków na działania, problematyka ochrony środowiska stanowi jeden z głównych jego elementów.
28.	Streszczenie, str.8	Zastąpić słowa ”do rzeźby terenu”, słowami „do rzeźby terenu”	Prawidłowa pisownia	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy	Uwaga uwzględniona	Zapis zmieniono.

				Zawodowych		
29.	Streszczenie, str.9	Zastąpić słowa „są też instrumenty” słowami „są też instrumenty”	Prawidłowa pisownia	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych	Uwaga uwzględniona	Zapis zmieniono.
30.	Streszczenie, str.9	Stwierdzenie "Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, wprowadzające konieczność zróżnicowanego płodozmianu oraz stosowanie wsiewek i poplonów, będzie mieć bezpośredni korzystny wpływ na zachowanie poziomu próchnicy w glebach poprzez zwiększenie ilości resztek roślinnych wprowadzanych do gleby. Istotne dla ochrony glebowej materii organicznej są też instrumenty przeciwozyjne zawarte w projekcie PROW 2014-2020." będzie odnosiło się	1.Stwierdzenie to będzie się odnosiło tylko do bardzo małej powierzchni użytków rolnych, tj. około 10 % z 18 mln ha.	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Lubuska Izba Rolnicza	Uwaga nieuwzględniona	W roku 2012 powierzchnia UR w Polsce wynosiła niespełna 15 mln (dane GUS), co daje odpowiednio wyższy udział%. Poza tym wiele z efektów działania nie będzie bezpośrednio związana z powierzchnią objętą wsparciem i będzie wykraczać poza nią. Dodatkowo odniesienie do powierzchni nie zmienia charakteru

		tylko do bardzo małej powierzchni użytków rolnych.		Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych		stwierzonego oddziaływania.
31.	Streszczenie str.9	Stwierdzenie dotyczące wody: „Należy więc pozytywnie ocenić trafne zdefiniowanie problemu i wpisanie go w cele programu” będzie odnosiło się tylko do bardzo małej powierzchni użytków rolnych, jeśli zakłada się PROW 2014-2020 ma poprawić dostępność wód dla rolnictwa i ich jakość.	Stwierdzenie to będzie się odnosiło tylko do bardzo małej powierzchni użytków rolnych, tj. około 10% z 18 mln ha. Nie wskazano jakie działania i na jakiej powierzchni wdrażane miałyby zapobiec pogorszeniu dostępności wód i ich jakości: „Można zakładać, że bez podjęcia działań zaproponowanych w projekcie PROW 2014-2020 zarówno dostępność jak i jakość zasobów wodnych w skali kraju w tym na obszarach wiejskich mogłyby ulec pogorszeniu.”	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych	Uwaga nieuwzględniona	W roku 2012 powierzchnia UR w Polsce wynosiła niespełna 15 mln (dane GUS), co daje odpowiednio wyższy udział %.. Uwaga dotycząca pozytywnego oddziaływania na dostępności i jakość wód odnosi się do realizacji całego (efekt skumulowany) projektu PROW. Wpływ poszczególnych poddziałań i działań na zasoby wody określono przy ich szczegółowym opisie
32.	Streszczenie str. 10	Stwierdzenie „Brak działań i wparcia na rzecz intensyfikacji produkcji z uwzględnieniem wpływu problemów na środowisko, może spowodować negatywne skutki dla stanu i zasobów środowiska.” sugeruje, że wspieranie intensyfikacji produkcji jest pozytywne dla środowiska.	Stwierdzenie jest nieprawdziwe, gdyż według obecnego stanu wiedzy intensyfikacja produkcji powoduje niekorzystne skutki dla środowiska, a w ramach WPR wspierane są działania na rzecz ekstensyfikacji produkcji i ochrony środowiska.	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace	Uwaga nieuwzględniona	Akapit odnosi się głównie do wykorzystania zasobów środowiska. Ogólnie dostępna wiedza wskazuje, że wdrażanie w ramach intensyfikacji najlepszych praktyk służy poprawie stanu środowiska. Często jest ono dużo bardziej korzystne niż

				<p>Polska</p> <p>Lubuska Izba Rolnicza</p> <p>Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych</p> <p>Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków</p>		<p>nieracjonalnie prowadzona produkcja ekstensywna. Racjonalny wzrost poziomu intensywności na ogół wiąże się optymalizacją i poprawą efektywności wykorzystania zasobów (energia, składniki nawozowe itp.). Ponadto w opisie podkreślone jest, że intensyfikacja powinna być prowadzona: „z uwzględnieniem wpływu problemów na środowisko”</p> <p>Trudno jest się zgodzić ze stwierdzeniem, że: „w ramach WPR wspierane są działania na rzecz ekstensyfikacji produkcji i ochrony środowiska.” WPR jak wskazuje sama nazwa jest to polityka rolna, a nie środowiskowa. Również jej cele ukierunkowane są na rolnictwo z uwzględnieniem ochrony środowiska.</p>
33.	Streszczenie str.11	Nie podano na jakiej powierzchni stwierdzenie to będzie prawdziwe: "Brak	Działania skierowane na wsparcie różnorodności biologicznej będą realizowane na powierzchni ok.	Agroekspert Andrzej Pączkowski	Uwaga nieuwzględniona	W roku 2012 powierzchnia UR w Polsce wynosiła

		<p>realizacji PROW 2014-2020 mógłby przyczynić się do zmniejszenia różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich powodowanej głównie zwiększeniem presji rolnictwa na środowisko przyrodnicze.”</p> <p>„Brak realizacji PROW powodowałby pogorszenie walorów estetycznych krajobrazu wiejskiego oraz stopniowy zanik dziedzictwa kulturowego polskiej wsi.”</p>	<p>10% użytków rolnych z 18 mln ha, toteż stwierdzenie to będzie prawdziwe tylko dla bardzo małej powierzchni użytków rolnych w skali kraju.</p>	<p>Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego</p> <p>Fundacja Greenpeace Polska</p> <p>Lubuska Izba Rolnicza</p> <p>Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych</p> <p>Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków</p>		<p>niespełna 15 mln (dane GUS), co daje odpowiednio wyższy udział %.</p> <p>Poza tym wiele z efektów PROW 2014-2020 nie będzie bezpośrednio związana z powierzchnią objęta wsparciem i będzie wykraczać poza nią.</p> <p>Dodatkowo odniesienie do powierzchni nie zmienia charakteru stwierdzonego oddziaływania.</p>
34.	Streszczenie str.12	<p>Zamienić słowa: „na bioróżnorodność flory i fauny i krajobraz” na „na różnorodność biologiczną flory i fauny i krajobraz”</p>	<p>Zgodnie z terminologią przyjętą w "Konwencji o różnorodności biologicznej" z dnia 5 czerwca 1992 r. (Convention on Biological Diversity).</p>	<p>Agroekspert Andrzej Pączkowski</p> <p>Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego</p> <p>Fundacja Greenpeace Polska</p>	Uwaga uwzględniona	<p>Zapis zmieniono z „bioróżnorodność” na „różnorodność biologiczna”</p>

				Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych		
35.	Streszczenie str. 13	<p>1. Stwierdzenie „całościowa realizacja działania „Inwestycje w środki trwałe” wpłynie pozytywnie w sposób stały, w perspektywie średnio i długookresowej na klimat, zasoby naturalne, ludzi, powierzchnie ziemi” wydaje się być nieprawdziwe.</p> <p>2. W zdaniu „W tym kontekście prognozuje się pośredni, wtórny i skumulowany, słaby, pozytywny wpływ na ludzi, wodę, powierzchnie ziemi, klimat, zasoby materialne oraz powierzchnię ziemi.” należy usunąć słowa „powierzchnie ziemi”.</p>	<p>1. Nie jest wiadome w jaki sposób realizacja działania „Inwestycje w środki trwałe” mogłaby wpłynąć w jakikolwiek sposób na „powierzchnie ziemi”.</p> <p>2. Jak wyżej, ponadto wystarczy jednorazowo wymienić „powierzchnię ziemi”.</p>	<p>Agroekspert Andrzej Pączkowski</p> <p>Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego</p> <p>Fundacja Greenpeace Polska</p> <p>Lubuska Izba Rolnicza</p> <p>Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych</p>	Uwaga uwzględniona	<p>1. Doprecyzowano uzasadnienie</p> <p>2. Zapis poprawiono.</p>
36.	Streszczenie str. 15	Działanie „Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne” oraz „Rolnictwo ekologiczne” będą realizowane na bardzo małej powierzchni w skali kraju, toteż ich pozytywny wpływ będzie bardzo ograniczony.	Działania skierowane na wsparcie różnorodności biologicznej będą realizowane na powierzchni ok. 10% użytków rolnych z 18 mln ha, toteż stwierdzenie to będzie prawdziwe tylko dla bardzo małej powierzchni użytków rolnych w skali kraju.	<p>Agroekspert Andrzej Pączkowski</p> <p>Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego</p> <p>Fundacja</p>	Uwaga nieuwzględniona	<p>W roku 2012 powierzchnia UR w Polsce wynosiła niespełna 15 mln (dane GUS), co daje odpowiednio wyższy udział %.</p> <p>Poza tym wiele z efektów działania nie będzie bezpośrednio związana z powierzchnią</p>

				Greenpeace Polska Lubuska Izba Rolnicza Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych		objęta wsparciem i będzie wykraczać poza nią. Dodatkowo odniesienie do powierzchni nie zmienia charakteru stwierdzonego oddziaływania.
37.	Streszczenie str.16	Stwierdzenie, że działanie „Współpraca” „wpłynie pozytywnie w sposób pośredni, wtórny i skumulowany na wodę, powietrze, powierzchnię ziemi i klimat” wydaje się być nieuzasadnione.	Nie określono, w jaki sposób realizacja działania „Współpraca” mogłaby wpłynąć „na wodę, powietrze, powierzchnię ziemi i klimat”, Założenie to w odniesieniu do „powierzchni ziemi” zdaje się być chybione.	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych	Uwaga uwzględniona	Rozszerzono argumentację.
38.	Rozdział 4. Stan środowiska, str.30	Stwierdzenie: „Pakiet „rolnictwa ekologicznego” wpłynie na bardziej zrównoważoną gospodarkę azotem na poziomie zlewni, a w konsekwencji ograniczy ryzyko nadmiernej presji na wody gruntowe i powierzchniowe.” jest prawdziwe dla bardzo małej	Pakiet „rolnictwo ekologiczne” będzie realizowany na powierzchni ok. 4 % użytków rolnych z 18 mln ha, toteż stwierdzenie to będzie prawdziwe tylko dla bardzo małej powierzchni użytków rolnych w skali kraju.	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego	Uwaga nieuwzględniona	W roku 2012 powierzchnia UR w Polsce wynosiła niespełna 15 mln (dane GUS), co daje odpowiednio wyższy udział %. Poza tym wiele z efektów działania nie

		powierzchni użytków rolnych.		Fundacja Greenpeace Polska Lubuska Izba Rolnicza Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych		będzie bezpośrednio związana z powierzchnią objęta wsparciem i będzie wykraczać poza nią. Dodatkowo odniesienie do powierzchni nie zmienia charakteru stwierdzonego oddziaływania.
39.	Rozdział 4.1 stan środowiska, str. 30	1. Zastąpić słowa: „Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne” słowami: Działanie rolno- środowiskowo -klimatyczne”. 2. Ponadto stwierdzenie, że działanie „wprowadzające konieczność zróżnicowanego płodozmianu oraz stosowanie wsiewek i poplonów, będzie miało bezpośredni korzystny wpływ na zachowanie poziomu próchnicy w glebach poprzez zwiększenie ilości resztek roślinnych wprowadzanych do gleby. Istotne dla ochrony glebowej materii organicznej są też instrumenty przeciwozyjne projektu PROW 2014-2020. Korzystnym dla puli materii organicznej na poziomie regionalnym będzie również	1.Prawidłowa pisownia 2. Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne będzie realizowane na powierzchni ok. 10% użytków rolnych z 18 mln ha, toteż stwierdzenie to będzie prawdziwe tylko dla bardzo małej powierzchni użytków rolnych w skali kraju.	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych	Uwaga częściowo uwzględniona	1. Poprawiono pisownię 2. W roku 2012 powierzchnia UR w Polsce wynosiła niespełna 15 mln (dane GUS), co daje odpowiednio wyższy udział %. Poza tym wiele z efektów działania nie będzie bezpośrednio związana z powierzchnią objęta wsparciem i będzie wykraczać poza nią. Dodatkowo odniesienie do powierzchni nie zmienia charakteru stwierdzonego oddziaływania.

		instrument wspierania zalesiania gruntów rolnych oraz innych niż rolne o niskiej przydatności dla rolnictwa.” będzie prawdziwe dla bardzo małej powierzchni użytków rolnych w skali kraju.				
40.	Rozdział 4.3, Str.37	Stwierdzenie: „Brak działań i wsparcia na rzecz intensyfikacji produkcji z uwzględniającej problemów wpływu na środowisko, może spowodować negatywne skutki dla stanu i zasobów.” sugeruje, że wspieranie intensyfikacji produkcji jest pozytywne dla środowiska.	Stwierdzenie jest nieprawdziwe, gdyż według obecnego stanu wiedzy intensyfikacja produkcji powoduje niekorzystne skutki dla środowiska, a w ramach WPR wspierane są działania na rzecz ekstensyfikacji produkcji i ochrony środowiska.	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Lubuska Izba Rolnicza Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych	Uwaga nieuwzględniona	Akapit odnosi się głównie do wykorzystania zasobów środowiska. Ogólnie dostępna wiedza wskazuje, że wdrażanie w ramach intensyfikacji najlepszych praktyk służy poprawie stanu środowiska. Często jest ono dużo bardziej korzystne niż nieracjonalnie prowadzona produkcja ekstensywna. Racjonalny wzrost poziomu intensywności na ogół wiąże się optymalizacją i poprawą efektywności wykorzystania zasobów (energia, składniki nawozowe itp.). Ponadto w opisie podkreślone jest, że intensyfikacja powinna być prowadzona: „z uwzględnieniem wpływu

						<p>problemów na środowisko” Trudno jest się zgodzić ze stwierdzeniem, że: „w ramach WPR wspierane są działania na rzecz ekstensyfikacji produkcji i ochrony środowiska.” WPR jak wskazuje sama nazwa jest to polityka rolna, a nie środowiskowa. Również jej cele ukierunkowane są na rolnictwo z uwzględnieniem ochrony środowiska.</p>
41.	Rozdział 4.4. Str. 40	Po obszernym opisie ekosystemów, siedlisk i zadrzewień śródpolnych nie wskazano, jakie działania i na jakiej powierzchni będą je wspierać. W związku z tym stwierdzenie: „Hipotetyczny brak realizacji działań zawartych w PROW 2014-2020, w tym szczególnie programu rolno-środowiskowo-klimatycznego (PRŚK) oraz działania „Rolnictwo ekologiczne” stanowi bardzo wysokie zagrożenie dla zachowania odpowiedniego stanu siedlisk przyrodniczych i ekosystemów.” dotyczy tylko bardzo małej powierzchni	Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne będzie realizowane na powierzchni ok. 10% użytków rolnych z 18 mln ha, toteż stwierdzenie to będzie prawdziwe tylko dla bardzo małej powierzchni użytków rolnych w skali kraju.	<p>Agroekspert Andrzej Pączkowski</p> <p>Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego</p> <p>Fundacja Greenpeace Polska</p> <p>Lubuska Izba Rolnicza</p> <p>Stowarzyszenie Pszczelarzy</p>	Uwaga nieuwzględniona	<p>W roku 2012 powierzchnia UR w Polsce wynosiła niespełna 15 mln (dane GUS), co daje odpowiednio wyższy udział %.</p> <p>Poza tym wiele z efektów działania nie będzie bezpośrednio związana z powierzchnią objętą wsparciem i będzie wykraczać poza nią.</p> <p>Dodatkowo odniesienie do powierzchni nie zmienia charakteru stwierdzonego oddziaływania.</p>

		użytków rolnych w skali kraju.		Zawodowych		
42.	Rozdział 4.4. str. 41	To stwierdzenie najpełniej oddaje hipotetyczny efekt projektu PROW 2014-2020: „W konsekwencji najważniejsze cele środowiskowe PROW 2014-2020, a w szczególności te związane z ochroną siedlisk przyrodniczych i ekosystemów nie zostaną w przewidywanym okresie zrealizowane.”	Ograniczenia powierzchni objętej wsparciem, zaplanowane w projekcie PROW 2014-2020 spowodują zmniejszenie zainteresowania rolników uczestnictwem w tym programie, a w konsekwencji – działania „związane z ochroną siedlisk przyrodniczych i ekosystemów nie zostaną w przewidywanym okresie zrealizowane.”	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Lubuska Izba Rolnicza Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych	Uwaga uwzględniona częściowo	Poprawiono zapis tak, aby jego kontekst nie był dwuznaczny: „W konsekwencji najważniejsze cele środowiskowe PROW 2014-2020, a w szczególności te związane z ochroną siedlisk przyrodniczych i ekosystemów, w przypadku braku jego wdrożenia nie zostałyby w przewidywanym okresie zrealizowane.
43.	Rozdział 4.5. str. 42	Zamienić słowa: „4.5. Bioróżnorodność flory i fauny” słowami: „Różnorodność biologiczna flory i fauny”	Zgodnie z terminologią przyjętą w "Konwencji o różnorodności biologicznej" z dnia 5 czerwca 1992 r. (Convention on Biological Diversity).	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska	Uwaga uwzględniona	Zapis zmieniono.

				Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych		
44.	Rozdział 4.5. str. 42	<p>Stwierdzenie: „Obecnie do największych zagrożeń dla różnorodności biologicznej przestrzeni rolniczej należą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zanik niektórych cennych przyrodniczo ekosystemów krajobrazu rolniczego, (...), • gwałtowny spadek liczebności oraz liczby stanowisk wielu gatunków płazów związany z zanikiem śródpolnych oczek wodnych; • giniecie wielu gatunków chwastów polnych oraz roślin łąkowych (...) • regres populacji wielu gatunków ptaków” <p>nie jest prawdziwe.</p>	Wymienione zjawiska nie są zagrożeniami dla różnorodności biologicznej, lecz skutkiem powstałym w wyniku działania tych zagrożeń tj. m.in. intensyfikacji rolnictwa. Prawdopodobnie jest to błąd stylistyczny, a nie merytoryczny.	<p>Agroekspert Andrzej Pączkowski</p> <p>Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego</p> <p>Fundacja Greenpeace Polska</p> <p>Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych</p>	Uwaga uwzględniona	Zapis poprawiony na: „Obecnie zmniejszenie różnorodności biologicznej przestrzeni rolniczej związane jest z:..”
45.	Rozdział 4.5. str. 42	„światliki” to nie „gatunki roślin łąkowych”, lecz owady – świetlik świętojański (<i>Lampyrus noctiluca</i>). Prawdopodobnie chodzi tu o roślinę o nazwie świetlik – gatunek <i>Euphrasia sp.</i> W związku z powyższym ten fragment zdania powinien brzmieć: „roślin łąkowych (np.	Prawdopodobnie jest to błąd w pisowni, nie błąd merytoryczny.	<p>Agroekspert Andrzej Pączkowski</p> <p>Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego</p>	Uwaga uwzględniona	Zapis poprawiono.

		kaczeniec, rdest wężownik, świetlik)"		Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych		
46.	Rozdział 4.5. str. 43	Zastąpić słowa: „wpływających na bioróżnorodność” słowami „wpływającymi na różnorodność biologiczną”.	Zgodnie z terminologią przyjętą w "Konwencji o różnorodności biologicznej" z dnia 5 czerwca 1992 r. (Convention on Biological Diversity).	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych	Uwaga uwzględniona	Zapis zmieniono.
47.	Rozdział 4.5. str. 44	Zastąpić słowo: „agrobioróżnorodności” słowami „różnorodności biologicznej w rolnictwie”.	Zgodnie z terminologią przyjętą w "Konwencji o różnorodności biologicznej" z dnia 5 czerwca 1992 r. (Convention on Biological Diversity).	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego	Uwaga uwzględniona	Zapis zmieniono.

				<p>Fundacja Greenpeace Polska</p> <p>Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych</p> <p>Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków</p>		
48.	Rozdział 4.5. str. 44	<p>Stwierdzenie „Zgodnie z postanowieniami Konwencji o różnorodności biologicznej z 1992 r. oraz „Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej z 2007 r. Polska zobowiązana jest do powstrzymania spadku różnorodności biologicznej, także na obszarach użytkowanych rolniczo.” oraz powyżej przytoczone dane świadczą o tym, że Polska nie wywiązuje się ani z międzynarodowych konwencji, ani z własnej krajowej strategii, a projekt PROW 2014-2020 nie pomoże zatrzymać niekorzystnego trendu utraty różnorodności biologicznej spowodowanej m.in. intensyfikacją rolnictwa. Toteż</p>	<p>Ograniczenia powierzchni objętej wsparciem, zaplanowane w projekcie PROW 2014-2020 spowodują zmniejszenie zainteresowania rolników uczestnictwem w tym programie, a w konsekwencji będzie następowała dalsza utrata różnorodności biologicznej w rolnictwie.</p>	<p>Agroekspert Andrzej Pączkowski</p> <p>Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego</p> <p>Fundacja Greenpeace Polska</p> <p>Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych</p>	Uwaga nieuwzględniona	<p>Wprowadzone w projekcie PROW 2014-2020 mechanizmy skutkować będą co prawda zmniejszeniem powierzchni wybranych działań w pojedynczym gospodarstwie, ale mogą objąć ich większą liczbę. Końcowy efekt środowiskowy takiego podejścia, w tym związany z poprawą różnorodności biologicznej, będzie dużo bardziej korzystny. Nie do końca zasadne jest ustawiczne podnoszenie w uwagach tezy o intensyfikacji rolnictwa. W wielu regionach mamy do czynienia z procesem</p>

		nie zostaną także osiągnięte cele Strategii UE ochrony różnorodności biologicznej do 2020 r.				odwrotnym, czyli nadmierną ekstensyfikacją skutkująca nierzadko zatarciem charakterystycznych cech krajobrazu i spadkiem różnorodności biologicznej. Biorąc również pod uwagę nałożone na rolnictwo wymogi WPR nawet gospodarstwa intensyfikujące produkcję muszą prowadzić ten proces w sposób umiarkowany, racjonalny i bezpieczny dla środowiska.
49.	Rozdział 4.5. Bioróżnorodność flory i fauny (s. 44, 45)	Autorzy w rozdziale 4.5. Bioróżnorodność flory i fauny bazując na raportach GIOŚ analizują m.in. trendy pospolitych ptaków lęgowych i zmiany wskaźnika liczebności pospolitych ptaków krajobrazu rolniczego FBI, który jest jednym z oficjalnych wskaźników stanu środowiska stosowanych w krajach członkowskich UE. FBI23 jest zagregowanym indeksem stanu populacji 23 gatunków ptaków typowych dla siedlisk krajobrazu rolniczego, dostarczającym informacji, na	Uzasadnienie w kolumnie obok.	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy	Uwaga nieuwzględniona	Przedmiotem prognozy nie było porównywanie planowanych działań w PROW 2014-2020 do poprzedniego PROW 2007-2013, tylko ocena ich wpływu na środowisko, w tym na populację ptaków, w porównaniu do stanu, gdyby w ogóle nie było działań PROW na lata 2014-2020. Odnośnie stwierdzenia „reprezentatywnym przykładem zmian

		<p>podstawie których możemy wnioskować o kondycji ekosystemów rolniczych. W ciągu ostatnich pięciu lat notuje się silny spadek liczebności ptaków z tej grupy i FBI w 2013 roku osiągnął najniższy poziom w historii badań. Jego wartość wyniosła 0,82 czyli prawie 20% mniej niż w roku bazowym. Analizy wykazują, że dynamika zmian wskaźnika na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat była powiązana z postępującą intensyfikacją rolnictwa oraz z warunkami pogodowymi w okresie zimowym.</p> <p>PROW 2014-2020 zakłada wprowadzenie ostrych ograniczeń, w porównaniu z poprzednim okresem, w stosowaniu działań mających ograniczyć wpływ intensyfikacji rolnictwa na przyrodę, w tym na ptaki – realizacja pakietów ptasich tylko w OSO Natura 2000 (grunty rolne w OSO stanowią jedynie 6% powierzchni kraju) oraz ostra degresywność. W efekcie negatywne trendy populacyjne ptaków krajobrazu rolniczego będą się jeszcze pogłębiać. Tego negatywnego wpływu zmian w</p>		<p>Zawodowych Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków</p>		<p>zachodzących w środowisku przyrodniczym są zmiany liczebności gatunków ptaków wybranych jako flagowe, będących wskaźnikami ekstensywnego użytkowania krajobrazu” autorzy OOS powołują się na publikację „Raport o stanie środowiska w Polsce” wyd. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Warszawa 2010, s.26. W tekście OOS zwrócono uwagę na zmiany w trendzie populacji bociana białego i gawrona, które reprezentują faunę krajobrazu rolniczego.</p>
--	--	--	--	--	--	---

		<p>PROW autorzy nie wskazali, i to należy poprawić.</p> <p>Ponadto dalej w tym rozdziale autorzy raportu stwierdzają że „<i>reprezentatywnym przykładem zmian zachodzących w środowisku przyrodniczym są zmiany liczebności gatunków ptaków wybranych jako flagowe, będących wskaźnikami ekstensywnego użytkowania krajobrazu</i>”. Jest to zdecydowanie błędny wniosek i niewłaściwy dobór grupy gatunków, które powinny być analizowane. Realizowany przez GIOŚ Monitoring Flagowych Gatunków Ptaków obejmuje 12 łatwych do identyfikacji, wykrycia i policzenia w obrębie powierzchni gatunków. Są to:</p> <ul style="list-style-type: none"> • łabędź niemy <i>Cygnus olor</i> • perkoz rdzawoszyi <i>Podiceps grisegena</i> • zausznik <i>Podiceps nigricollis</i> • bąk <i>Botaurus stellaris</i> • czapla siwa <i>Ardea cinerea</i> • bocian biały <i>Ciconia ciconia</i> • błotniak stawowy <i>Circus aeruginosus</i> • żuraw <i>Grus grus</i> • śmieszka <i>Larus ridibundus</i> • rybitwa rzeczna <i>Sterna hirundo</i> 				
--	--	---	--	--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • rybitwa czarna <i>Chlidonias niger</i> • gawron <i>Corvus frugilegus</i> <p>Wśród nich tylko dwa – bocian biały i gawron reprezentują faunę krajobrazu rolniczego. Pozostałe 10 to gatunki wodno-błotne występujące przede wszystkim na zbiornikach wodnych i w korytach rzecznych. Stąd wybór zestawu gatunków flagowych do oceny oddziaływania PROW jest całkowicie niewłaściwy.</p> <p>Znacznie bardziej adekwatny do tego typu zastosowań jest inny program jednostkowy Monitoringu Ptaków Polski GIOŚ, a mianowicie Monitoring Ptaków Mokradeł. Obejmuje on szereg gatunków kwalifikujących do dopłat w ramach pakietów ptasich PROW 2007-2013. W tym zestawie są ptaki, na których ochronę ukierunkowano Program Rolnośrodowiskowy 2017-2013 i trendy tych gatunków mogą wskazywać o wpływie działań (bądź zaniechań) PROW 2014-2020. Są wśród nich: czajka, biegus zmienny, błotniak łąkowy, kszyc i rycyk. Większość z tych gatunków</p>				
--	--	---	--	--	--	--

		wskazuje trendy spadkowe. Stąd zakładane przez PROW 2014-2020 wprowadzenie ograniczeń w stosowaniu działań mających ograniczyć wpływ intensyfikacji rolnictwa na ptaki będą ten spadek jeszcze pogłębiać, co w Prognozie należy zauważyć.				
50.	Rozdział 4.5 str. 48	Usunąć tekst: łąd! Nie zdefiniowano zakładki..	Błąd korektorski	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska EUROEKO Consulting Aleksander Dziedzic Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych	Uwaga uwzględniona	Błąd edytorski usunięto.
51.	Rozdział 4.5. str. 48	Zastąpić słowa „Zachowanie bioróżnorodności” słowami „Zachowanie różnorodności biologicznej”.	Zgodnie z terminologią przyjętą w "Konwencji o różnorodności biologicznej" z dnia 5 czerwca 1992 r. (Convention on Biological	Agroekspert Andrzej Pączkowski	Uwaga uwzględniona	Zapis zmieniono.

			Diversity).	Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych		
52.	Rozdział 4.5. str. 48	Stwierdzenie: „Brak realizacji PROW 2014-2020 mógłby przyczynić się do zmniejszenia różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich. Zagrożona byłaby realizacja priorytetów unijnych, takich jak: Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów powiązanych z rolnictwem i leśnictwem, jak również celu szczegółowego 4A: Odtwarzanie ochrona i wzbogacanie różnorodności biologicznej, w tym na obszarach Natura 2000 i obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami, oraz rolnictwa o wysokiej wartości przyrodniczej, a także stanu europejskich krajobrazów.	Ograniczenia powierzchni objętej wsparciem, zaplanowane w projekcie PROW 2014-2020 spowodują zmniejszenie zainteresowania rolników uczestnictwem w tym programie, a w konsekwencji będzie zagrożona realizacja priorytetów unijnych oraz zostanie zwiększona presja rolnictwa na środowisko przyrodnicze.	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych	Uwaga nieuwzględniona	Wprowadzone w projekcie PROW 2014-2020 mechanizmy skutkować będą co prawda zmniejszeniem powierzchni wybranych działań w pojedynczym gospodarstwie, ale mogą objąć ich większą liczbę. Końcowy efekt środowiskowy takiego podejścia, w tym związany z poprawą różnorodności biologicznej, będzie dużo bardziej korzystny

		Dlatego brak realizacji PROW mógłby przyczynić się do zwiększenia presji rolnictwa na środowisko przyrodnicze." jest prawdziwe nie tylko dla „braku realizacji PROW 2014-2020” w ogóle, ale także w przypadku wdrożenia obecnie konsultowanego projektu POW 2014-2020.				
53.	Rozdział 4.6. strona 50	Zastąpić słowa „spadku bioróżnorodności” słowami „spadku różnorodności biologicznej”	Zgodnie z terminologią przyjętą w "Konwencji o różnorodności biologicznej" z dnia 5 czerwca 1992 r. (Convention on Biological Diversity).	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych	Uwaga uwzględniona	Zapis zmieniono.

54.	Rozdział 4.6. strona 50	Stwierdzenie: „Krajobraz ukształtowany rolniczym użytkowaniem ziemi jest dobrem publicznym, którego utrzymywanie jest wspierane przez instrumenty prawno-finansowe UE (np. programy rolnośrodowiskowe), pozwalające na zachowanie unikalnych form krajobrazu rolniczego.” nie jest prawdziwe.	Utrzymywanie krajobrazu nie jest wspierane przez instrumenty prawno-finansowe UE, program rolnośrodowiskowy był realizowany zaledwie na powierzchni ok. 10% użytków rolnych i tylko niektóre działania np. strefy buforowe, sady tradycyjne były związane z ochroną krajobrazu. Obowiązek zachowania elementów przyrodniczych nie był wynagradzany płatnością i leżał po stronie rolnika, podobnie jak obowiązek utrzymania trwałych użytków zielonych był wypełniany tylko podczas trwania programu, po jego zakończeniu rolnicy mogli zaorywać trwałe użytki zielone.	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Uwaga nieuwzględniona	Przytoczona argumentacja jest niezasadna. Całościowa realizacja PROW 2014-2020 będzie wspierać utrzymanie cech krajobrazu związanych z rolniczym użytkowaniem gruntów. Głównie poprzez zapobieganie porzucaniu gruntów, ograniczanie wyludniania obszarów peryferyjnych, odnowę budynków związanych z dziedzictwem kulturowym itp. Część działań będzie realizować ten cel w sposób bezpośredni np. związane z zachowaniem zasobów genowych. Ponadto nie jest prawdziwa informacja, że rolnicy mogli w niekontrolowany sposób zaorywać TUZ.
55.	Rozdział 4.6. strona 50	Akapit dot. sieci Natura 2000 zawiera w wielu miejscach nieprawdziwe informacje, np. „obszary Natura 2000 obejmują wiele dawniej istniejących parków narodowych i rezerwatów”, czy „są obszarami,	Sieć Natura 2000 w wielu miejscach pokrywa się z siecią parków narodowych i rezerwatów. Inne są przesłanki utworzenia parku narodowego czy rezerwatu, a inne obszaru Natura 2000. Głównym celem	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Uwaga uwzględniona	Autorzy OOS rozumieją przesłanki tworzenia sieci Natura 2000 w porównaniu z zadaniami parków narodowych i rezerwatów. Zapisano to w rozdz. 4.6., na stronie

		<p>na których mają być zachowane dotąd istniejące wartości przyrodnicze, na ogół w warunkach, które w tym miejscu istnieją, włączając w to gospodarkę...". Poprawić tekst zgodnie z definicją sieci Natura 2000.</p>	<p>funkcjonowania Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 jest zachowanie określonych typów siedlisk przyrodniczych i gatunków roślin i zwierząt, które uważa się za cenne (znaczące) dla zachowania dziedzictwa przyrodniczego Europy i zagrożone wyginięciem w skali całej Europy. Cel ten ma być realizowany poprzez wyznaczenie i objęcie ochroną obszarów, na których te gatunki i siedliska występują. Plany ochrony/Plany zadań ochronnych obszarów Natura 2000 formułują zasady ochrony tych „wybranych” gatunków i siedlisk. W wielu miejscach nie są one związane z krajobrazem rolniczym, stąd w planach ochrony nie będzie wytycznych co do ochrony ekosystemów i gatunków zależnych od użytkowania rolnego. W wielu miejscach Prognozy uznano, że plan ochrony obszaru Natura 2000 zrekompensuje negatywne oddziaływanie jakiegoś działania przewidzianego w PROW.</p>			<p>49: „...na terenie całej Unii Europejskiej tworzony jest jednolity system ochrony przyrody Natura 2000, na którą składają się tysiące większych i mniejszych obszarów wyznaczonych na podstawie aktów prawnych UE: Dyrektywy Rady 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków zwanej Dyrektywą Ptasia i Dyrektywy Rady 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory zwanej Dyrektywą Siedliskową...” i dalej „Wyznaczane obszary w ramach sieci Natura 2000 nie są terenami ścisłej ochrony przyrody ani nie mają charakteru rezerwatu czy parku narodowego.”. Nie zmienia to faktu, że sieć Natura 2000 pokrywa się w wielu miejscach z obszarami parków narodowych i rezerwatów. Tekst OOS</p>
--	--	--	---	--	--	---

						rozdz. 4.6. zostanie zmieniona, aby podkreślić bardziej cele funkcjonowania obszarów Natura 2000 zgodnie z definicją sieci Natura 2000.
56.	Rozdział 4.6. str. 51	Stwierdzenie: „Mniejsze zmiany w przestrzeni obszarów wiejskich będą następowały w rejonach ekstensywnego rolnictwa, w których priorytetem będzie rolnictwo ekologiczne, a przestrzeń będzie zagospodarowywana zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego.” nie jest prawdziwe.	Nie ma wyznaczonych rejonów ekstensywnego rolnictwa, ani priorytetu rolnictwa ekologicznego. Wybór metody produkcji ekologicznej należy do rolnika, bez względu na lokalizację gospodarstwa w szeroko rozumianym rejonie rolnictwa ekstensywnego lub intensywnego.	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Uwaga uwzględniona częściowo	Usunięto zapis dot. rolnictwa ekologicznego. Niepodważalne natomiast jest znaczne zróżnicowanie regionalne polskiego i występowanie regionów ekstensywnej produkcji np. znaczna część województw Polski południowo-wschodniej.
57.	Rozdział 4.6. str. 51	Zastąpić słowo: „bioróżnorodności” słowami „różnorodności biologicznej”	Zgodnie z terminologią przyjętą w "Konwencji o różnorodności biologicznej" z dnia 5 czerwca 1992 r. (Convention on Biological Diversity).	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum	Uwaga uwzględniona	Zapis zmieniono.

				<p>Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego</p> <p>Fundacja Greenpeace Polska</p> <p>Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych</p>		
58.	Rozdział 46 str. 51	Stwierdzenie „Z punktu widzenia zachowania walorów przyrodniczo-krajobrazowych obszarów wiejskich największe pozytywne znaczenie, w ramach PROW 2014-2020, mają działania związane ze: (...)” nie jest prawdziwe.	<p>Ograniczenia powierzchni objętej wsparciem, zaplanowane w projekcie PROW 2014-2020 w programie rolno-środowiskowo-klimatycznym spowodują zmniejszenie zainteresowania rolników uczestnictwem w tym programie, a w konsekwencji będzie zagrożona realizacja priorytetów unijnych oraz zostanie zwiększona presja rolnictwa na środowisko przyrodnicze.</p> <p>Natomiast wspieranie działalności rolniczej na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania nie jest związane ze szczególnymi obowiązkami ochrony środowiska, na tych obszarach, najczęściej w rejonach występowania gleb niskiej klasy, prowadzona jest intensywna produkcja zwierzęca (chów drobiu i trzody chlewnej), które</p>	<p>Agroekspert Andrzej Pączkowski</p> <p>Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego</p> <p>Fundacja Greenpeace Polska</p> <p>Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych</p> <p>Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków</p>	Uwaga nieuwzględniona	<p>Wiele z efektów „krajobrazowych” wskazanych działań nie jest związana bezpośrednio z powierzchnią na jakiej będą wdrażane.</p> <p>Wspieranie gospodarstw na ONW uznane zostało przez Komisję Europejską jako działanie środowiskowe. Odpowiednia argumentacja w tym zakresie została przytoczona w prognozie przy opisie działania.</p>

			wywierają wyjątkowo dużą presję na środowisko, zwłaszcza na wody i powietrze.			
59.	Rozdział 5 str. 54-55	Mimo zapisu: „Ponadto, w celu ułatwienia migracji zwierząt i ochrony różnorodności biologicznej, ale także zwiększenia retencji wodnej, poprawy mikroklimatu i ograniczenia procesów erozyjnych istotny jest wkład istniejących i możliwych do utworzenia elementów krajobrazu rolniczego w tworzenie korytarzy i enklaw ekologicznych np. poprzez racjonalne zalesianie marginalnych gleb, utrzymywanie stref buforowych.” Z projektu PROW 2014-2020 usunięto pakiet „Strefy buforowe”.	Jeśli „Zgodnie z założeniami przedstawionymi w PROW 2014-2020 niezbędne jest także utrzymanie rolniczego użytkowania gruntów na obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania, które poprzez ekstensywną strukturę użytkowania ziemi przyczyniają się do zachowania walorów krajobrazowych i sprzyjają różnorodności biologicznej obszarów wiejskich.”, to należy do PROW 2014-2020 dodać pakiet „Strefy buforowe”	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków		Strefy buforowe wdrażane są w ramach norm Dobrej Kultury Rolnej zgodnej z ochroną środowiska (GAEC). Jako pakiet programów rolnośrodowiskowych w PROW 2007-2013 cieszył się bardzo małym zainteresowaniem. Ponadto strefy buforowe nie odnoszą się wyłącznie do ONW. Analizując działania II filara WPR należy pamiętać, że są one komplementarne z I filarem
60.	Rozdział 5 str. 55	Zastąpić dwukrotnie słowo: „bioróżnorodności” słowem: „różnorodności biologicznej”.	Zgodnie z terminologią przyjętą w "Konwencji o różnorodności biologicznej" z dnia 5 czerwca 1992 r. (Convention on Biological Diversity).	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego	Uwaga uwzględniona	Zapis zmieniono.

				Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych		
61.	Rozdział 5 str. 55	<p>1. Stwierdzenie „Problematyka ochrony środowiska przyrodniczego na obszarach wiejskich jest jednym z głównych zagadnień i celów projektu PROW 2014-2020. Znajduje to odzwierciedlenie na wielu poziomach i obszarach dokumentu.” jest słuszne, ale nie ma odzwierciedlenia w działaniach.</p> <p>2. Stwierdzenie: ”Świadczy o tym to, że dwa z celów przekrojowych tj. środowisko oraz łagodzenie zmian klimatu i przystosowanie się do nich dotyczy bezpośrednio tego obszaru.” jest sprzeczne z wieloma innymi stwierdzeniami w tym dokumencie.</p>	<p>1. Tylko działania 6.5. Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof, 6.8. Inwestycje w rozwój obszarów leśnych, 6.10. Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, 6.11. Rolnictwa ekologiczne, odnoszą się bezpośrednio do „ochrony środowiska przyrodniczego”, a ich ograniczenie w stosunku do PROW 2007-2013 nie daje gwarancji realizacji celu ochrony środowiska przyrodniczego na obszarach wiejskich.</p> <p>2. Wpływ PROW 2014-2020 na środowisko jest głównym przedmiotem niniejszego dokumentu, a więc bezpośrednio dotyczy tego obszaru, a wpływ rolnictwa na klimat, w tym łagodzenie zmian klimatu, jest kilkakrotnie przywoływane w niniejszym dokumencie.</p>	<p>Agroekspert Andrzej Pączkowski</p> <p>Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego</p> <p>Fundacja Greenpeace Polska</p> <p>Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych</p> <p>Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków</p>	Uwaga nieuwzględniona	<p>1. Tekst wyraźnie wskazuje, że „Problematyka ochrony środowiska przyrodniczego na obszarach wiejskich jest jednym z głównych zagadnień i celów projektu PROW 2014-2020.”, Natomiast nie jest głównym i jedynym celem PROW. Biorąc pod uwagę zakres merytoryczny dokumentu, jego oddziaływanie oraz propozycję alokacji środków na działania, problematyka ochrony środowiska stanowi jeden z głównych jego elementów.</p> <p>2. Klimat jest również ważnym elementem środowiska, który podlega oddziaływaniu rolnictwa oraz ma</p>

						zasadniczy wpływ na inne elementy biotyczne i abiotyczne środowiska. W związku z tym Autorzy uważają, że cel przekrojowy: „łagodzenie zmian klimatu i przystosowanie się do nich” ma charakter środowiskowy
62.	Rozdział 5 str. 55	<p>1. Stwierdzenie: „Dodatkowe uzupełnienie i podkreślenie znaczenia ochrony środowiska przyrodniczego stanowią w projekcie PROW 2014-2020 cele szczegółowe (...)” wraz z wszystkimi wymienionymi celami jest nieprawdziwe.</p> <p>2. Stwierdzenie „Cele środowiskowe w sposób bezpośredni będą realizowane w PROW 2014-2020 poprzez działania:” itd. Jest nieprawdziwe.</p>	<p>1. Ograniczenia powierzchni objętej wsparciem, zaplanowane w projekcie PROW 2014-2020 w programie rolno-środowiskowo-klimatycznym spowodują zmniejszenie zainteresowania rolników uczestnictwem w tym programie, a w konsekwencji będzie zagrożona realizacja priorytetów unijnych oraz zostanie zwiększona presja rolnictwa na środowisko przyrodnicze.</p> <p>2. Zaplanowane działania będą wprawdzie realizowane, ale wyznaczonych celów nie zostaną zrealizowane z wyjątkiem, niewielkiej powierzchni użytków rolnych, co zdecydowanie nie wystarczy do zrealizowania wspomnianych celów UE.</p>	<p>Agroekspert Andrzej Pączkowski</p> <p>Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego</p> <p>Fundacja Greenpeace Polska</p> <p>Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych</p>	Uwaga nieuwzględniona	<p>Znaczna część działań zawartych w projekcie PROW 2014-2020 nie jest związana z powierzchnią. Natomiast efekty pośrednie, wtórne i skumulowane działań, które odnoszą się bezpośrednio do powierzchni, będą poza nią wykraczać.</p>
63.	Rozdział 6. 3 str. 61	Należy zmienić tytuł działania: „6.3.1. Poddziałanie: Wsparcie dla nowych uczestników	W celu osiągnięcia właściwego efektu tego działania należy do niego zapewnić dostęp	Agroekspert Andrzej Pączkowski	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga nie odnosi się bezpośrednio do prognozy OOŚ tylko do

		systemów jakości żywności” na „Wsparcie dla uczestników systemów jakości żywności”	wszystkim uczestnikom systemów żywności, nie tylko nowym uczestnikom. Włączenie do działania tylko tak wąskiej grupy może zniechęcić pozostałych producentów do uczestnictwa w tych systemach i odchodzenie od systemów produkcji żywności wysokiej jakości, co jest niekorzystne także dla konsumentów polskich, jak i dla dobrego wizerunku produktów polskich za granicą.	Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych		projekty PROW 2014-2020
64.	Str. 63	Stwierdzenie „całościowa realizacja działania „Inwestycje w środki trwałe” wpłynie pozytywnie w sposób stały, w perspektywie średnio i długookresowej na klimat, zasoby naturalne, ludzi, powierzchnie ziemi” jest nieprawdziwe.	Nie określono w jaki sposób realizacja działania „Inwestycje w środki trwałe” mogłaby wpłynąć na „powierzchnie ziemi”.	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych	Uwaga uwzględniona	Doprecyzowano uzasadnienie.
65.	Rozdział 6.4 str. 65	6.4.Inwestycje w środki trwałe. 6.4.3. Poddziałanie Scalanie gruntów	W projekcie PROW to działanie jest opisane w rozdz. nr 6.5.	Agroekspert Andrzej Pączkowski	Uwaga nieuwzględniona	Niestety ze względu na odmienną strukturę projektu PROW 2014-2020 i prognozy OOŚ,

				Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych		numeracja działań w dokumentach jest rozbieżna
66.	Rozdział 6.4 Działanie: Inwestycje w środki trwałe – ocena ogólna (s. 65)	Należy dwukrotnie zastąpić słowo „bioróżnorodność” słowem „różnorodność biologiczna”	Zgodnie z terminologią przyjętą w "Konwencji o różnorodności biologicznej" z dnia 5 czerwca 1992 r. (Convention on Biological Diversity).	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych	Uwaga uwzględniona	Zapis zmieniono.
67.	Rozdział 6.4.3. Poddziałanie: Scalanie gruntów (s. 65 i dalsze)	Zastąpić wyraz „alternatywne” – słowem „łagodzące”.	Autorzy Prognozy używają określenia „działania alternatywne”. „W celu ograniczenia negatywnych skutków tych scaleń proponuje	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie	Uwaga uwzględniona częściowo	Zastąpiono wyraz „alternatywne” na „kompensacyjne”

			się następujące działania alternatywne: ..". <i>Alternatywa</i> to wybór jednej z dwóch możliwości, nie wiadomo do czego wymienione działania mają być „alternatywą”.	Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków		
68.	Rozdział 6.4.3. Poddziałanie: Scalanie gruntów (s. 65 i dalsze)	Prognoza powinna zalecić uzupełnienie tego działania w PROW o: <ul style="list-style-type: none"> • działania wymienione jako działania łagodzące negatywne skutki scaleń. • wymagania kwalifikowania pomocy o warunek utrzymania określonych standardów środowiskowych. • wymagania łagodzące skutki środowiskowe scaleń poprzez dopisanie warunku utrzymania/założenia odpowiedniej wielkości powierzchni siedlisk marginalnych w nowo scalonych obszarach. np. 	W <i>Prognozie</i> zaproponowano szereg działań łagodzących skutki negatywnego oddziaływania scaleń na środowisko. Żadne z proponowanych działań nie jest wspierane w projekcie PROW. Należy wziąć pod uwagę, że zaproponowane działania łagodzące będą dla beneficjenta dodatkowym obciążeniem finansowym, co sprawi, że ich realizacja nie będzie obowiązkowa, a zapis pozostanie martwy. Prognoza nie odnosi się do warunków kwalifikowalności pomocy. Zadeklarowanym celem wsparcia jest poprawa	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych	Uwaga nieuwzględniona	Przedmiotem prognozy nie jest przekazywanie uwag do treści dokumentu, a jedynie ocena wpływu jego realizacji na środowisko. W związku z tym uwaga odnosi się do projektu PROW 2014-2020. Ponadto nie jest prawdą, że wskazane działania łagodzące nie mogą być finansowane w ramach scaleń. W definicji kosztów kwalifikowalnych występuje kategoria: „koszty

		<p>utrzymanie takiego samego udziału powierzchniowego siedlisk marginalnych jak w sytuacji poprzedzającej scalenie.</p>	<p>efektywności ekonomicznej gospodarowania. Należy uzupełnić wymagania kwalifikowania pomocy o warunek utrzymania określonych standardów środowiskowych. W tym miejscu powinny się znaleźć zapisy o obowiązku realizacji proponowanych wyżej jako działań łagodzących negatywny oddziaływanie.</p> <p>Do działań łagodzących skutki środowiskowe scaleń zapisać warunek utrzymania/założenia odpowiedniej wielkości powierzchni siedlisk marginalnych w nowo scalonych obszarach. Może o być np. taki sam udział procentowy siedlisk marginalnych jak w powierzchni przekształcanej (wyjściowej).</p> <p>Rekomendowanie przystąpienia do programu rolno-środowiskowo-klimatycznego czy rolnictwa ekologicznego może się okazać rekompensatą pozorną, ponieważ prsk ma swe wymogi i ograniczenia. Uwzględnianie zapisów Planów ochrony obszarów Natura 2000 może też być pozornym zabezpieczeniem przed negatywnym oddziaływaniem scalenia. Nie zawsze przedmioty ochrony, dla których utworzono obszar Natura</p>	<p>Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków</p>		<p>zagospodarowania poscaleniowego związanego z organizacją rolniczej przestrzeni produkcyjnej”</p> <p>Przekazujący uwagę powinien zwrócić uwagę na zapis w prognozie mówiący, że: „zgodnie z ustawą z dnia 26 marca 1982 roku o scalaniu i wymianie gruntów każdorazowy proces scaleniowy wiąże się z wykonaniem oceny oddziaływania na środowisko.” W związku z tym szczegółowe wymagania co do zachowania elementów środowiska będą określane na etapie każdego z działań scaleniowych.</p>
--	--	---	--	---	--	--

			2000, są związane z ekosystemami rolnymi, stąd w PO nie będzie zasad ochrony dla tego, co jest cenne przyrodniczo w przestrzeni rolnej.			
69.	Rozdział 6.4 str. 65 i dalsze	W działaniu 6.6 preferowane jest udzielanie pomocy tym rolnikom, których gospodarstwa są szczególnie narażone na wystąpienie poszczególnych zdarzeń jak powódzie, huragany, deszcze nawalne, pioruny, obsunięcia ziemi, lawiny. Należy do PROW 2014-2020 zarekomendować dodanie w kryteriach wyboru wsparcia kryteriów środowiskowych, w tym kryteriów pozwalających na ocenę celowości wspierania odbudowy potencjału produkcyjnego w miejscach, które cyklicznie nawiedzane są przez takie niekorzystne zjawiska jak powódzie czy obsunięcia ziemi. Przykładem mogą być zalewane grunty uprawne (orne) w dolinach rzek, lub odtwarzanie budynków w miejscach występowania ruchów masowych ziemi (pogórza i przedgórza).	<p>Nie zgadzamy się z opinią autorów <i>Prognozy</i>, że pomoc na odtworzenie potencjału produkcyjnego będzie <u>średnio i silnie pozytywnie</u> wpływać na różnorodność biologiczną, rośliny, zwierzęta i krajobraz i że realizacja tego działania <u>nie będzie miała żadnych negatywnych skutków</u> dla środowiska. Nie zgadzamy się z tym stwierdzeniem, ponieważ znane są przykłady, kiedy w wyniku odnowienia/odbudowy sieci melioracyjnej w celu ochrony przeciwpowodziowej wartości przyrodnicze, w tym w terenach chronionych, jak obszary Natura 2000 (np. Dolina Biebrzy i Narwi).</p> <p>Brak jakichkolwiek kryteriów środowiskowych tego działania nie pozwala na ocenę oddziaływania na środowisko. Szczególnie ważne jest to kryterium w przypadku kwalifikowania przedsięwzięć ochrony przeciwpowodziowej do</p>	<p>Agroekspert Andrzej Pączkowski</p> <p>Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego</p> <p>Fundacja Greenpeace Polska</p> <p>Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych</p>	Uwaga nieuwzględniona	<p>Uwaga dotycząca kryterium kwalifikowalności odnosi się bezpośrednio do projektu PROW 2014-2020, nie zaś do prognozy OoŚ.</p> <p>W opisie oddziaływania przedstawiono uzasadnienie merytoryczne w związku z tym prosimy o podanie kontrargumentów.</p> <p>Jednostkowe przykłady nie mogą podważać celowości i pozytywnego wpływu realizacji działania na wskazane elementy środowiska. Niemniej jednak Autorzy zgadzają się, że prace związane z realizacją ww. działania powinny być realizowane z poszanowaniem środowiska przyrodniczego.</p>

			wsparcia finansowego. Ważne jest, by były one oceniane pod kątem realizacji jednego z celów PROW – Zapewnienie zrównoważonego zarządzania zasobami naturalnymi oraz działania w dziedzinie klimatu.			
70.	Rozdział 6.5 str. 67	Działanie: Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzanie odpowiednich środków zapobiegawczych – ocena ogólna. W projekcie PROW ten rozdz. ma nr 6.6.		Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych	Uwaga nieuwzględniona	Niestety ze względu na odmienną strukturę projektu PROW 2014-2020 i prognozy OOŚ, numeracja działań w dokumentach jest rozbieżna.
71.	Rozdział 6.5 str. 67 i dalsze	Prognoza powinna rekomendować dodanie do PROW w kryteriach wyboru wsparcia kryteriów środowiskowych, w tym pozwalających na ocenę celowości wspierania odbudowy potencjału produkcyjnego w miejscach, które cyklicznie nawiedzane są przez takie niekorzystne zjawiska jak	W działaniu 6.5 preferowane jest udzielanie pomocy tym rolnikom, których gospodarstwa są szczególnie narażone na wystąpienie poszczególnych zdarzeń jak powodzie, huragany, deszcze nawalne, pioruny, obsunięcia ziemi, lawiny. Nie zgadzamy się z opinią autorów Prognozy, że pomoc na odtworzenie potencjału	Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Uwaga nieuwzględniona	Uwaga dotycząca kryterium kwalifikowalności odnosi się bezpośrednio do projektu PROW 2014-2020, nie zaś do prognozy OOŚ. W opisie poddziałań przedstawiono uzasadnienie

		powodzie czy obsunięcia ziemi.	<p>produkcyjnego będzie średnio i silnie pozytywnie wpływać na różnorodność biologiczną, rośliny, zwierzęta i krajobraz oraz że realizacja tego działania nie będzie miała żadnych negatywnych skutków dla środowiska. Nie zgadzamy się z tym stwierdzeniem, ponieważ znane są przykłady, kiedy w wyniku odnowienia/odbudowy sieci melioracyjnej w celu ochrony przeciwpowodziowej zagrożone zniszczeniem zostały wartości przyrodnicze, w tym w terenach chronionych, jak obszary Natura 2000 (np. Dolina Biebrzy i Narwi).</p> <p>Brak jakichkolwiek kryteriów środowiskowych, w tym przyrodniczych tego działania nie pozwala na poprawną ocenę oddziaływania na środowisko. Szczególnie ważne jest to kryterium w przypadku kwalifikowania przedsięwzięć ochrony przeciwpowodziowej do wsparcia finansowego. Ważne jest by były one oceniane pod kątem realizacji jednego z celów PROW jakim jest „Zapewnienie zrównoważonego zarządzania zasobami naturalnymi oraz działania w dziedzinie klimatu”.</p>			<p>merytoryczne w związku z tym prosimy o podanie kontrargumentów.</p> <p>Jednostkowe przykłady nie mogą podważać celowości i pozytywnego wpływu realizacji działania na wskazane elementy środowiska. Niemniej jednak Autorzy zgadzają się, że prace związane z realizacją ww. działania powinny być realizowane z poszanowaniem środowiska przyrodniczego.</p>
72.	Rozdział 6.8.1 str. 74	Przeanalizować oddziaływanie	1. W Prognozie,	Agroekspert	Uwaga	1. Poprawiono

		działania pod kątem realizacji postawionych celów i zaleci w <i>Prognozie</i> działania zwiększające pozytywne oddziaływanie tego działania.	stwierdzono „Nie będzie ono jedynie poza różnorodnością biologiczną i powierzchnią ziemi oddziaływać na oceniane elementy w sposób chwilowy.” Zdanie jest niezrozumiałe. 2. Źle oceniono oddziaływanie działania stwierdzając, że będzie średnio i słabo oddziaływać „na zależność między elementami środowiska i oddziaływaniami na te elementy”. Jako cel działania postawiono utrzymanie i wzmocnienia ekologicznej stabilności obszarów leśnych poprzez zmniejszanie fragmentacji kompleksów leśnych i tworzenie korytarzy ekologicznych. Skoro ten cel jest realizowany tylko częściowo, należy zaproponować kroki wzmacniające pozytywne oddziaływanie na środowisko.	Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych	uwzględniona częściowo	stylistycznie zdanie. 2. Wdrażanie działania ma charakter wspomagający w odniesieniu do ogólnego wzrostu lesistości kraju. Biorąc pod uwagę racjonalną i realną skalę wdrażania działania oraz związane z nim wymogi (przeznaczenie na ten cel gleb najstabszych) potencjalną realizacją celów należy uznać za wystarczającą.
73.	Rozdział 6.10.1. Poddziałanie: Płatności w ramach zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych (s. 76)	Ocena nie jest poparta żadnymi danymi ani analizą, dlatego nie sposób jest się do tej oceny odnieść. Ogólnikowe stwierdzenia, takie jak: „ <i>Biorąc pod uwagę ścisłe orientacje środowiskowe działania prognozuje się, że będzie ono wpływać głównie średnio i silnie pozytywnie poprzez wszystkie rodzaje oddziaływań na</i>	Zaproponowana degresywność płatności będzie istotnie ograniczać wpływ działania na środowisko i w rzeczywistości nie pozwalać na realizację założonych celów. Co więcej, zaniechanie działań zaczętych w PROW 2014-2020 zniweczy wcześniejsze starania i spowoduje straty w środowisku.	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja	Uwaga uwzględniona w niewielkim zakresie	Uwaga dotycząca konieczności przywołania danych i analiz jest pozbawiona racjonalnych podstaw. Jak wskazuje sama nazwa dokumentu jest to prognoza, która odnosi się do zdarzeń przyszłych i prawdopodobnych. W

		<p>większość ocenianych elementów środowiska." nie powinny znaleźć się w dokumencie oceniającym politykę rozwoju obszarów wiejskich. Orientacja prośrodowiskowa nie zawsze oznacza działania odpowiednie dla środowiska. Tytuł działania nie może być podstawą do wydania oceny. Należy przeprowadzić rzetelną, popartą danymi i ich analizą, ocenę.</p> <p>Brak informacji o rozwiązaniach alternatywnych, w tym nawiązania do poprzedniego okresu programowania (PROW 2007-2013). Należy wymienić i opisać wszystkie rozwiązania alternatywne.</p> <p>Należy dopisać informację o efekcie wprowadzenie degresywności płatności. Proponowany tekst: „Efektem wprowadzenia degresywności płatności będzie wyłączenie z pakietów rolno-środowiskowo-klimatycznych znacznej części siedlisk i gatunków krajobrazu rolniczego zagrożonych wyginięciem. W porównaniu do PROW 2007-2013, zastosowanie degresywności płatności spowoduje wyłączenie</p>		<p>Greenpeace Polska</p> <p>Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych</p> <p>Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków</p>		<p>związku z tym dane takie będą możliwe do pozyskania w trakcie (mid-term) i po zakończeniu (ex-post) realizacji PROW 2014-2020.</p> <p>Natomiast przedstawiona w prognozie charakterystyka stanu środowiska odnosi się do licznych źródeł literaturowych.</p> <p>Ocena nie została wykonana w oparciu o tytuł działania, tylko jego szczegółowy opis zawarty w projekcie PROW 2014-2020.</p> <p>W związku tym podważanie rzetelności analizy w oparciu o ogólnikowe i niemerytoryczne argumenty jest bezpodstawne.</p> <p>Opracowanie uzupełniono o rozdział dotyczący rozwiązań alternatywnych.</p> <p>Przedmiotem oceny nie</p>
--	--	---	--	---	--	---

		<p><i>olbrzymiej części siedlisk lęgowych ptaków i siedlisk przyrodniczych, które ten pakiet ma chronić. Biorąc to pod uwagę, w porównaniu z poprzednim okresem programowania, wprowadzenie obecnie proponowanego poddziałania wpłynie będzie średnio i silnie negatywnie na elementy środowiska poprzez drastyczne ograniczenie arealu objętego tym działaniem”.</i></p> <p>PROW 2014-2020 zakłada wprowadzenie ostrych ograniczeń, w porównaniu z poprzednim okresem, w stosowaniu działań mających ograniczyć wpływ intensyfikacji rolnictwa na przyrodę, w tym na ptaki – realizacja pakietów ptasich tylko w OSO Natura 2000 (grunty rolne w OSO stanowią jedynie 6% powierzchni kraju) oraz ostra degeneracja. W efekcie negatywne trendy populacyjne ptaków krajobrazu rolniczego będą się jeszcze pogłębiać. Tego negatywnego wpływu zmian w PROW autorzy nie wskazali, co należy poprawić. Proponowane ujęcie tego problemu to wpisanie w podrozdziale 6.10.1:</p>				<p>jest porównywanie PROW 207-2013 i 2014-2020. Dodatkowo PROW 2014-2020 realizowany będzie w zmienionych uwarunkowaniach WPR na poziomie UE.</p> <p>Wprowadzenie degeneracji nie ogranicza możliwości realizacji działań rolno-środowiskowo-klimatycznych. Wprowadzone w projekcie PROW 2014-2020 mechanizmy skutkować będą co prawda zmniejszeniem powierzchni wybranych działań w pojedynczym gospodarstwie, ale mogą objąć ich większą liczbę. Końcowy efekt środowiskowy takiego podejścia będzie dużo bardziej korzystny. Dodatkowo ukierunkowanie działań związanych z ochroną ptaków na OSO Natura 2000 jest jak najbardziej korzystne. Skutkować będzie skupieniem działań ochronnych na</p>
--	--	---	--	--	--	---

		<p>„Mimo pozytywnego wpływu działania na środowisko, w wyniku realizacji pakietów ptasich tylko w OSO Natura 2000 (grunty rolne w OSO stanowią jedynie 6% powierzchni kraju) oraz znacznej degresywności płatności, negatywne trendy populacyjne ptaków krajobrazu rolniczego będą się jeszcze pogłębiać”.</p> <p>Brak oceny czy działanie będzie realizować wyznaczone dla tego działania cele PROW 2014-2020. Niezbędne jest dodanie informacji, że mimo pozytywnego wpływu działania na środowisko, wpływ ten będzie ograniczony w porównaniu do poprzedniego okresu programowania i nie pozwoli na realizację celów szczegółowych (priorytet 4 i 5) założonych dla tego działania.</p> <p>Nawiązując do informacji zamieszczonych powyżej, zdanie: „Realizacja poddziałania nie będzie miała jakiegokolwiek negatywnego oddziaływania na elementy środowiska”, należy zastąpić: „Realizacja poddziałania w ograniczonym przez</p>				<p>najważniejszych i najcenniejszych siedliskach ptasich. W efekcie powinno to przynieść dużo lepsze efekty niż rozproszenie działań na cały kraj. Odnoszenie się do udziału gruntów ornych (6%) w OSO jest nielogiczne, ponieważ bytowanie większości ptaków związane jest z trwałymi użytkami zielonymi. Również pakiety „ptasie” odnoszą się do TUZ.</p> <p>Działania zapoczątkowane w poprzednim PROW będą kontynuowane ze środków PROW 2014-2020. Proszę zapoznać się szczegółowo z projektem, rozdział: „Postanowienia przejściowe”</p> <p>Ocena realizacji wyznaczonych celów jest przedmiotem oceny ex-ante. Niemniej jednak na podstawie wiedzy Autorów cele</p>
--	--	--	--	--	--	---

		<p>proponowaną degresywność zakresie będzie miała średnie lub silne negatywne oddziaływanie, w porównaniu z poprzednim kresem programowania i dostępnymi alternatywami, na elementy środowiska związane z zaniechaniem gospodarowania lub intensyfikacji rolnictwa na cennych przyrodniczo terenach. Na terenach, na których poddziałanie będzie wdrażane, realizacja poddziałania nie będzie miała jakiegokolwiek negatywnego oddziaływania na elementy środowiska”</p>				<p>wyznaczone dla działania rolno-środowiskowo-klimatycznego będą realizowane.</p>
74.	Rozdział 6.10 str.77	<p>Niezrozumiałe stwierdzenie: „Biorąc pod uwagę ścisłe orientację prośrodowiskową poddziałania prognozuje się, że będzie ono wpływać głównie średnio i silnie pozytywnie poprzez wszystkie rodzaje oddziaływań na większość ocenianych elementów środowiska.”</p>	<p>Słowo „ściśle” jest niezrozumiałe w tym kontekście.</p>	<p>Agroekspert Andrzej Pączkowski</p> <p>Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego</p> <p>Fundacja Greenpeace Polska</p> <p>Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych</p>	<p>Uwaga uwzględniona</p>	<p>Zdanie przeredagowano na: „Biorąc pod uwagę prośrodowiskową orientację poddziałania prognozuje się, że będzie ono wpływać pozytywnie poprzez wszystkie rodzaje oddziaływań na większość ocenianych elementów środowiska.”</p>
75.	Rozdział 6.11 str. 78	<p>Stwierdzenie „Gospodarowanie</p>	<p>W produkcji roślinnej można</p>	<p>Agroekspert</p>	<p>Uwaga</p>	<p>Autorzy znają zapisy</p>

		w sposób ekologiczny wymaga prowadzenia zrównoważonej produkcji roślinnej i zwierzęcej.” jest niezrozumiałe i wynika z niezajomości rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007.	używać nawozów z produkcji zwierzęcej spoza gospodarstwa (na określonych warunkach), a w produkcji zwierzęcej można używać pasz spoza gospodarstwa (również na określonych warunkach). Toteż wprowadzenie obowiązku zrównoważenia produkcji roślinnej i zwierzęcej w PROW 2014-2020 wykracza poza ww. rozporządzenie, co jest sprzeczne z preambułą do rozp. 834/2007: <i>(29) W celu zapewnienia spójności z prawodawstwem Wspólnoty dotyczącym innych dziedzin w przypadku produkcji roślinnej i zwierzęcej państwom członkowskim należy zezwolić na stosowanie na swoim terytorium zasad bardziej rygorystycznych niż wspólnotowe zasady dotyczące produkcji ekologicznej, jeżeli zasady te stosuje się również do produkcji nieekologicznej oraz jeżeli są one zgodne z prawem wspólnotowym.</i>	Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych	uwzględniona	rozporządzenia Rady (WE) nr 834/2007. Uwaga warunkowana jest niezrozumieniem tekstu. Z zapisu nie wynika w jakikolwiek sposób, że w tym samym gospodarstwie musi być prowadzona jednocześnie produkcja roślinna i zwierzęca. Niemniej jednak aby uniknąć w przyszłości problemów ze zrozumieniem tekstu zapis został uproszczony i człon „produkcji roślinnej i zwierzęcej” zastąpiono „produkcji rolniczej”
76.	Rozdział 6.11 str. 78 (dwukrotnie) oraz str. 79	1. Niezrozumiałe stwierdzenie: „Biorąc pod uwagę ścisłe orientację pro środowiskową (...)” 2. Stwierdzenie „ (...) będzie ono wpływać pozytywnie	1. Słowo „ściśle” jest niezrozumiałe w tym kontekście. 2. Ograniczenia powierzchni objętej wsparciem, zaplanowane w projekcie PROW 2014-2020 w	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa	Uwaga uwzględniona częściowo	1 Zapis poprawiono, usunięto słowo „ściśle” 2. Wprowadzenie degresywności nie ogranicza możliwości realizacji działań rolno-środowiskowo-

		poprzez wszystkie rodzaje oddziaływań na większość ocenianych elementów środowiska.” nie jest w pełni prawdziwe.	programie rolno-środowiskowo-klimatycznym spowodują zmniejszenie zainteresowania rolników uczestnictwem w tym programie, a w konsekwencji będzie zagrożona realizacja priorytetów unijnych oraz zostanie zwiększona presja rolnictwa na środowisko przyrodnicze.	Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych		klimatycznych. Wprowadzone w projekcie PROW 2014-2020 mechanizmy skutkować będą co prawda zmniejszeniem powierzchni wybranych działań w pojedynczym gospodarstwie, ale mogą objąć ich większą liczbę. Końcowy efekt środowiskowy takiego podejścia będzie dużo bardziej korzystny.
77.	Rozdział 6.12. Działanie: Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami – ocena ogólna (s. 80)	Zdanie: <i>„Realizacja tego działania ma ułatwić rolnikom kontynuowanie rolniczego użytkowania ziemi, a także umożliwić zachowanie walorów krajobrazowych obszarów wiejskich oraz utrzymanie i promowanie zrównoważonych systemów działalności rolniczej na tych terenach. W efekcie wsparcie to będzie wpływało na utrzymanie żywotności obszarów wiejskich i zapobieganie ubożenia bioróżnorodności”.</i> Zamienić na: <i>„Realizacja tego działania ma ułatwić rolnikom kontynuowanie rolniczego</i>	Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami przyznawane są nie za określone użytkowanie, zgodne z wymaganiami przyrody, ale za każde użytkowanie rolnicze na terenie objętym dopłatami. W związku z tym nie ma żadnego wpływu tych płatności na sposób gospodarowania, czyli nie można sprecyzować jaki wpływ na środowisko będzie miał miejsce. Jeśli na obszarze objętym płatnością rolnictwo będzie intensywne, to wpływ będzie negatywny, jeśli ekstensywne – pozytywny.	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych Ogólnopolskie Towarzystwo	Uwaga nieuwzględniona	Działanie ma służyć głównie kontynuowaniu rolniczego użytkowania ziemi i zapobieganiu jej porzuceniu. W efekcie ograniczeniu ulegną procesy związane z zanikiem gatunków charakterystycznych dla rolniczego użytkowania gruntów i w efekcie zmniejszeniu różnorodności biologicznej. Możliwość prowadzenia intensywnej produkcji na obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi

		<p><i>użytkowania ziemi, a także umożliwić zachowanie walorów krajobrazowych obszarów wiejskich. W efekcie wsparcie to będzie wpływało na utrzymanie żywotności obszarów wiejskich. Działanie będzie powodowało dalsze ubożenie różnorodności biologicznej na terenach intensywnie użytkowanych rolniczo oraz będzie pozytywnie wpływać na różnorodność biologiczną na terenach użytkowanych ekstensywnie.”</i></p>		Ochrony Ptaków		<p>ograniczeniami są niewielkie. Ze względu na jakość gleb uprawa gatunków charakterystycznych dla intensywnej produkcji (rzepak, burak cukrowy, pszenica) na tych obszarach jest nieefektywna (zawodne i niskie plony). Celem wsparcia gospodarstw na obszarach ONW jest również promowanie zrównoważonych systemów działalności rolniczej, co będzie oddziaływać pośrednio, pozytywnie na wiele elementów środowiska.</p>
78.	<p>Rozdział 6.12. Działanie: Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami – ocena ogólna (s. 80)</p>	<p>Zdanie: „W związku z tym działanie będzie oddziaływać pozytywnie na różnorodność biologiczną, ludzi, krajobraz i klimat. Będzie to wpływ kompleksowy z wyjątkiem oddziaływania krótkoterminowego i chwilowego. Dodatkowo realizacja działania będzie wpływać słabo, aczkolwiek pozytywnie na zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze i dobra materialne. Będzie to</p>	<p>Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami przyznawane są nie za określone użytkowanie, zgodne z wymaganiami przyrody, ale za każde użytkowanie rolnicze na terenie objętym dopłatami. W związku z tym nie ma żadnego wpływu tych płatności na sposób gospodarowania, czyli nie można sprecyzować jaki wpływ na środowisko (w tym różnorodność biologiczną, zwierzęta, roślinność,</p>	<p>Agroekspert Andrzej Pączkowski</p> <p>Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego</p> <p>Fundacja Greenpeace Polska</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p>	<p>Uzasadnienie jak wyżej</p>

		<p><i>oddziaływanie pośrednie, wtórne i skumulowane o charakterze stałym, w perspektywie średnio i długoterminowej. Prognozuje się również, że realizacja działania będzie obojętna w stosunku do zasobów naturalnych i zabytków”.</i></p> <p>Zamienić na: <i>„Wpływ działania na różnorodność biologiczną jest trudny do określenia, gdyż zależne jest to od typu gospodarowania (intensywne rolnictwo – wpływ negatywny, ekstensywne – pozytywny), który nie został zdefiniowany w działaniu. Również wpływ na zwierzęta, rośliny, wodę, powietrze będzie zależał od sposobu gospodarowania, który jest nieznany”.</i></p>	<p>woda) będzie miał miejsce. Jeśli na obszarze objętym płatnością rolnictwo będzie intensywne, to wpływ będzie negatywny, jeśli ekstensywne – pozytywny.</p>	<p>Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych</p>		
79.	<p>Rozdział 6.12. Działanie: Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami – ocena ogólna (s. 80)</p>	<p>Zdanie: <i>„Ocena wykazała również skumulowany, słaby wpływ pozytywny działania na zależność między elementami środowiska i oddziaływaniami na te elementy.”</i></p> <p>Zamienić na: <i>„Wpływ działania na zależność między elementami środowiska i oddziaływaniami na te elementy</i></p>	<p>Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami przyznawane są nie za określone użytkowanie, zgodne z wymaganiami przyrody, ale za każde użytkowanie rolnicze na terenie objętym dopłatami. W związku z tym nie ma żadnego wpływu tych płatności na sposób gospodarowania, czyli nie można</p>	<p>Agroekspert Andrzej Pączkowski</p> <p>Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego</p> <p>Fundacja</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p>	<p>Uzasadnienie jak wyżej</p>

		<i>może być zarówno pozytywny jak i negatywny, w zależności od sposobu gospodarowania na terenach objętych działaniem."</i>	sprecyzować jaki wpływ na środowisko będzie miał miejsce. Jeśli na obszarze objętym płatnością rolnictwo będzie intensywne, to wpływ będzie negatywny, jeśli ekstensywne – pozytywny.	Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczyelarzy Zawodowych Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków		
80.	Rozdział 6.12. Działanie: Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami – ocena ogólna (s. 80)	Zdanie: <i>„Realizacja poddziałania nie będzie miała jakiegokolwiek negatywnego oddziaływania na elementy środowiska.”</i> Zamienić na: <i>„Realizacja poddziałania będzie miała negatywne oddziaływanie na elementy środowiska na terenach objętych działaniem intensywnie użytkowanych rolniczo.”</i>	Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami przyznawane są nie za określone użytkowanie, zgodne z wymaganiami przyrody, ale za każde użytkowanie rolnicze na terenie objętym dopłatami. W związku z tym nie ma żadnego wpływu tych płatności na sposób gospodarowania, czyli nie można sprecyzować jaki wpływ na środowisko będzie miał miejsce. Jeśli na obszarze objętym płatnością rolnictwo będzie intensywne, to wpływ będzie negatywny, jeśli ekstensywne – pozytywny.	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczyelarzy Zawodowych Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków	Uwaga niewzględniona	Uzasadnienie jak wyżej
81.	Rozdział 6.13. str. 81	Stwierdzenie: „W związku ze wzrostem jakości kapitału	Nie określono, w jaki sposób realizacja działania „Współpraca”	Agroekspert Andrzej	Uwaga uwzględniona	Rozszerzono argumentacje.

		ludzkiego i poprawy sytuacji materialnej poddziałanie będzie wpływać pozytywnie w sposób pośredni, wtórny i skumulowany na wodę, powietrze, powierzchnię ziemi i klimat." jest nieuzasadnione.	mogłaby wpłynąć „na wodę, powietrze, powierzchnię ziemi i klimat”, Założenie to w odniesieniu do „powierzchni ziemi” zdaje się być chybione.	Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych		
82.	Rozdział 8. Podsumowanie (s.87)	Zdanie: <i>„Pozytywny wpływ wdrażania PROW 2014-2020 na środowisko przyrodnicze obszarów wiejskich uzależniony jest ściśle od stopnia spełnienia celów założonych w projekcie programu”.</i> Zamienić na: <i>„Pozytywny wpływ wdrażania PROW 2014-2020 na środowisko przyrodnicze obszarów wiejskich uzależniony jest ściśle od stopnia spełnienia celów założonych w projekcie programu. Głównie z powodu dużej degresywności oraz wyłączenia z pakietów ptasich programu rolno-środowiskowo-klimatycznego cele programu</i>	Mimo pozytywnego wpływu działania na środowisko, wpływ ten będzie ograniczony i nie pozwoli na realizację celów szczegółowych związanych z środowiskiem: – Priorytet 4. Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów powiązanych z rolnictwem i leśnictwem; – Priorytet 5. Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym. Ograniczony pozytywny wpływ na środowisko wynika głównie w ograniczeniach w płatności w	Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych Ogólnopolskie Towarzystwo	Uwaga nieuwzględniona	Wprowadzone w projekcie PROW 2014-2020 mechanizmy skutkować będą co prawda zmniejszeniem powierzchni wybranych działań w pojedynczym gospodarstwie, ale mogą objąć ich większą liczbę. Końcowy efekt środowiskowy takiego podejścia, w tym związany z poprawą różnorodności biologicznej, będzie dużo bardziej korzystny. Znaczna część działań zawartych w projekcie PROW 2014-2020 nie

		<p><i>nie będą zrealizowane. Z tego powodu pozytywny wpływ wdrażania PROW 2014-2020 na środowisko przyrodnicze obszarów wiejskich będzie bardzo ograniczony i niedopasowany do realnych potrzeb."</i></p>	<p>ramach zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych i działania rolnictwo ekologiczne (między innymi ze względu na silną degresywność płatności i ograniczenia pakietu ptasiego do obszarów Natura 2000). Z tego powodu propozycję PROW 2014-2020 należy ocenić jako niewystarczającą z punktu widzenia wpływu na środowisko.</p>	<p>Ochrony Ptaków</p>		<p>jest związana z powierzchnią. Natomiast efekty pośrednie, wtórne i skumulowane działań, które odnoszą się bezpośrednio do powierzchni, będą poza nią wykraczać</p> <p>Dodatkowo ukierunkowanie działań związanych z ochroną ptaków na OSO Natura 2000 jest jak najbardziej korzystne. Skutkować będzie skupieniem działań ochronnych na najważniejszych i najcenniejszych siedliskach ptasich. W efekcie powinno to przynieść dużo lepsze efekty niż rozproszenie działań na cały kraj.</p>
83.	<p>Rozdział 8. Podsumowanie (s.87)</p>	<p>Zdanie: „Ocena projektu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 wskazuje na znaczne potencjalne korzyści wynikające z jego realizacji w odniesieniu do zachowania stanu oraz ochrony środowiska przyrodniczego na obszarach</p>	<p>Mimo pozytywnego wpływu działania na środowisko, wpływ ten będzie ograniczony i nie pozwoli na realizację celów szczegółowych związanych z środowiskiem: – Priorytet 4. Odtwarzanie, ochrona i wzbogacanie ekosystemów powiązanych z</p>	<p>Agroekspert Andrzej Pączkowski</p> <p>Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego</p>	<p>Uwaga nieuwzględniona</p>	<p>Uzasadnienie jak wyżej.</p>

		<p>wiejskich.” Zamienić na: „Ocena projektu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 wskazuje na potencjalne korzyści wynikające z jego realizacji w odniesieniu do zachowania stanu oraz ochrony środowiska przyrodniczego na obszarach wiejskich. Duże ograniczenie pozytywnego wpływu, wynikające z silnej redukcji programu rolno-środowiskowo-klimatycznego i działania rolnictwo ekologiczne, nie pozwala jednak na zrealizowanie celów środowiskowych założonych w projekcie PROW 2014-2020. Projekt PROW 2014-2020 powinien być zmieniony aby dopasować działania do wyznaczonych celów.”</p>	<p>rolnictwem i leśnictwem; – Priorytet 5. Wspieranie efektywnego gospodarowania zasobami i przechodzenia na gospodarkę niskoemisyjną i odporną na zmianę klimatu w sektorach rolnym, spożywczym i leśnym. Ograniczony pozytywny wpływ na środowisko wynika głównie w ograniczeniach w płatności w ramach zobowiązań rolno-środowiskowo-klimatycznych i działania rolnictwo ekologiczne (między innymi ze względu na silną degresywność płatności i ograniczenia pakietu ptasiego do obszarów Natura 2000). Z tego powodu propozycję PROW 2014-2020 należy ocenić jako niewystarczającą z punktu widzenia wpływu na środowisko.</p>	<p>Fundacja Greenpeace Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych Ogólnopolskie Towarzystwo Ochrony Ptaków</p>		
84.	Rozdział 8 str. 87	<p>Prognoza oddziaływania na środowisko zakłada realizację celów wyznaczonych przez UE w zakresie ochrony środowiska, natomiast znacznie ograniczony zasięg działań ukierunkowanych na ochronę środowiska i utrudnienia biurokratyczne stworzone w tym projekcie programu nie będą zachęcały rolników do uczestnictwa w tych działaniach i celów nie</p>	<p>Zainteresowanie rolników uczestnictwem w działaniach skierowanych na ochronę środowiska jak: 6.5. Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof, 6.8. Inwestycje w rozwój obszarów leśnych, 6.10. Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, 6.11. Rolnictwo ekologiczne, byłoby możliwe, gdyby działania</p>	<p>Agroekspert Andrzej Pączkowski Stowarzyszenie Forum Rolnictwa Ekologicznego im. M. Górnego Fundacja Greenpeace</p>	Uwaga nieuwzględniona	<p>Uzasadnienie jak wyżej. Dodatkowo: Proponowane w obecnym projekcie schematy postępowania w porównaniu z poprzednimi okresami programowania i regulacjami na poziomie UE niezasadnie określono jako</p>

		<p>zostaną zrealizowane na zadowalającym poziomie. Ponadto nie podano wskaźników oceny poprawy stanu środowiska w stosunku do wody, gleby, powietrza, krajobrazu, różnorodności biologicznej gatunków i ekosystemów, toteż pozytywne oczekiwania mają wyłącznie charakter deklaracyjny i nie poparty konkretnymi danymi. Takie niewłaściwe podejście do działań ukierunkowanych na środowisko oraz określenie bardzo trudnych warunków w działaniach skierowanych na modernizację i wsparcie dla młodych rolników może skutkować zniechęceniem rolników do uczestnictwa w PROW 2014-2020. Bez zachęt dla rolników, nie tylko nie się będzie można wdrożyć zaplanowanych działań, ale także osiągnąć zaplanowanych efektów dla środowiska, co w konsekwencji może skutkować negatywną oceną wydatkowania środków publicznych niezgodnie z celami UE.</p>	<p>były atrakcyjne pod względem wymogów i nieograniczone powierzchnią wdrożenia w gospodarstwie (projekt zakłada 30 ha, co nie odzwierciedla powierzchni gospodarstw w większości kraju). Ponadto nie są znane proponowane stawki płatności w działaniach rolno-środowiskowo-klimatycznych i rolnictwo ekologiczne, co uniemożliwia całościową ocenę projektu programu. W związku z tym ocena oddziaływania na środowisko dokonana bez stawek płatności i symulacji zainteresowania rolników poszczególnymi działaniami i pakietami nie jest pełna, a więc nie może być uznana za prawidłową.</p>	<p>Polska Stowarzyszenie Pszczelarzy Zawodowych</p>		<p>„utrudnienia biurokratyczne”. Ze względu na kontrole procesu wydatkowania środków i monitorowania efektów pewne procedury są niezbędne.</p> <p>Wskaźniki oceny i monitorowania zgodnie z wymogami KE zawarte są w projekcie PROW 2014-2020. Ponadto możliwe jest wprowadzenie przez jednostkę zarządzającą dodatkowych wskaźników na poziomie krajowym. Uwagi w tym zakresie są przedmiotem konsultacji społecznych i oceny ex-ante projektu PROW 2014-2020. Oczekiwany wpływ nie ma charakteru deklaracyjnego, ale zgodnie z nazwą dokumentu jest prognozą. Uwaga dotycząca konieczności przywołania danych na tym etapie jest pozbawiona racjonalnych podstaw.</p>
--	--	---	---	---	--	---

					<p>Tego typu dane będą możliwe do pozyskania w trakcie (mid-term) i po zakończeniu (ex-post) realizacji PROW 2014-2020.</p>
--	--	--	--	--	---

Biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia możliwość pozyskania wsparcia jest wystarczająca zachętą dla rolników do udziału w PROW, szczególnie w odniesieniu do działań ukierunkowanych na modernizację i wsparcie dla młodych rolników

Wykonanie prognozy OOŚ na środowisko bez znajomości stawek było możliwe dzięki przyjęciu założenia, że będą one co najmniej pokrywać utracone korzyści i dodatkowe koszty. Takie podejście do określania wysokości stawek było stosowane w poprzednich okresach programowania.

85.	strona 76	<p>„Realizacja poddziałania nie będzie miała jakiegokolwiek negatywnego oddziaływania na elementy środowiska.”</p> <p>zmiana na: „realizacja poddziałania w przypadku niektórych pakietów będzie generować negatywny wpływ na stan zachowania populacji zagrożonych rodzimych gatunków zwierząt”.</p>	<p>Uwaga dotyczy pakietu 4 działania „Program rolno-środowiskowo-klimatyczny”: „Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000”, wariantu: „Ekstensywne użytkownicy na OSO”.</p> <p>W przypadku tego wariantu pakietu koszenie już po 1 czerwca na terenach, gdzie gniazduje kulik wielki będzie niewątpliwie negatywnie oddziaływać na stan zachowania populacji gatunku, który jest gatunkiem ginącym i stale obniżającym swoją liczebność (szacowaną obecnie w Polsce na 200-300 par). Zgodnie z dokumentem autorstwa: <u>Zawadzkiej D., Ciacha M., Figarskiego T., Kajtocha Ł., Rejta Ł. pn. „Materiały do wyznaczania i określania stanu zachowania siedlisk ptasich w obszarach specjalnej ochrony ptaków Natura 2000.”</u> wydanym przez GDOŚ, str. 149, siedliska kulika o właściwym stanie zachowania to „łąki użytkowane ekstensywnie, koszone po 1 sierpnia, nienawożone mineralnie, na których nie są prowadzone prace agrotechniczne w sezonie lęgowym (marzec–czerwiec).” Zgodnie z doświadczeniem</p>	Aleksandra Wierzbicka/ Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian”	Uwaga nieuwzględniona	Termin koszenia po 1 czerwca ustalony dla wariantu „Ekstensywne użytkowanie na OSO” może rzeczywiście stanowić zagrożenie dla niektórych rzadkich rodzimych gatunków ptaków, w tym dla kulika wielkiego. Należy jednak zauważyć, że w wymogach tego wariantu w przypadku działek większych niż 5 ha istnieje obowiązek pozostawienia od 15 do 20% powierzchni nieskoszonej co może ograniczyć ewentualne negatywne skutki związane z wcześniejszym terminem koszenia łąki. Ponadto należy zakładać, iż w proponowanym Pakiecie 4 „Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000” znajdzie się wariant określający szczegółowe wymogi służące ochronie kulika wielkiego.
-----	-----------	---	---	---	-----------------------	---

			zebranych przez Towarzystwo Przyrodnicze „Bocian” w ramach prowadzenia projektu ochrony kulika wielkiego, nawet termin pokosu od 1 lipca będzie terminem dla kulika dogodnym, pozwalającym na pomyślne wyprowadzenie lęgów przez ten gatunek. Termin pokosu od 1 czerwca z pewnością przyczyni się do zwiększenia śmiertelności gatunku w wyniku ginięcia piskląt pod kołami i ostrzami maszyn agrotechnicznych			
86.	Cały dokument	Realizacja projektu będzie skutkować dalszą intensyfikacją produkcji rolnej, która zawsze prowadzi do pogarszania się ogólnego stanu różnorodności biologicznej na obszarach wiejskich. Należałoby więc rozważyć skutki ograniczania czy osłabiania instrumentów, które z założenia mają charakter równoważący i mitygujący te działania	Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska	Ustosunkowano się do uwagi	Działania przewidziane w PROW 2014-2020 ukierunkowane są na modernizację, a nie intensyfikację produkcji rolnej. Wskazuj na to między innymi wykluczenie ze wsparcia gospodarstwa większych obszarowo lub o dużej sile ekonomicznej. Również wprowadzone progi degresywności ograniczają korzystanie ze wsparcia na dużych powierzchniach użytków rolnych, które są	

					charakterystyczne dla rolnictwa intensywnego rolnictwa. Proces modernizacji umożliwi zastępowanie starych i wyeksploatowanych urzędzeń, instalacji i budowli przez rozwiązania znacznie bardziej efektywne energetyczne i bezpieczniejsze dla środowiska np. poprzez ograniczenie emisji spali itp.
87.	Cały dokument	Niezbędna jest głębsza ocena, jak nowe zasady realizacji programu rolnośrodowiskowo-klimatyczne wpłyną na realizację celów różnorodności biologicznej do 2020 r.	Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska	Uwaga uwzględniona	W poprawionej wersji OOS znajdzie się odniesienia do celów ochrony różnorodności biologicznej
88.	Cały dokument	Mając na uwadze zmniejszenie budżetu Natura 2000 należy skorygować działania związane z ochroną siedlisk i ostoi gatunków na obszarach Natura 2000 (zarówno ptasich jak i siedliskowych), zamiast rozpraszać środki na cały kraj, osłabiając efekty ekologiczne programu. W związku z powyższym, mając na celu maksymalizację efektów działań ochronnych, niezbędne jest ponowne przeanalizowanie przewidywanego w projekcie PROW 2014-2020 podejścia, które zakłada koncentrację wsparcia jedynie na obszarach ptasich Natura 2000, a w przypadku gatunków i siedlisk wynikających z dyrektywy siedliskowej – na terenie całego kraju.	Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska	Uwaga nieuwzględniona	Utrzymanie wsparcia ochrony siedlisk poza obszarami NATURA 2000 umożliwia zachowanie ich komplementarności i integralności z pozostałymi obszarami kraju. Możliwe jest dzięki temu tworzenie korytarzy ekologicznych oraz zachowanie szerszej bazy genetycznej roślinności

					znajdującej się na siedliskach objętych ochroną.
89.	Cały dokument	Nie oceniono w prognozie pod względem skutków środowiskowych, jakie może powodować między innymi wprowadzenie tzw. degresywności do płatności rolnośrodowiskowo-klimatycznych	Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska	Ustosunkowano się do uwagi	Degresywność w odniesieniu do niektórych działań i pakietów programu rolno-środowiskowo-klimatycznego uległa znacznemu złagodzeniu w wersji PROW 2014-2020 z dnia 31 III 2014. Utrzymane degresywności jest konieczne ze względu na to, że doświadczenia poprzedniego okresu programowania wskazują na to, że z wielu działań korzystały gospodarstwa większe obszarowo. Warunkowane to było głównie efektem skali w odniesieniu do korzyści finansowych a nie środowiskowych, co jest sprzeczne z celami PROW. Ponadto wprowadzenie wymogów degresywności umożliwi skorzystanie ze wsparcia

					większej liczbie beneficjentów, co może przełożyć się na objęcie ochroną większej ilościowo liczby siedlisk. Degresywność ogranicza również ryzyko objęciem nieuzasadnionym wsparciem dodatkowych terenów przylegających do cennych siedlisk. W związku z tym zaproponowane podejście może przynieść w efekcie większe korzyści środowiskowe.
90.	Cały dokument	Wprowadzona zmiana wysokości rekompensat nie będzie adekwatna do poniesionych kosztów i strat wynikających z ograniczeń, nałożonych planami zadań ochronnych, w sytuacji, gdy warunkiem jej otrzymania będzie wykonanie działań na całej powierzchni cennych siedlisk występujących w gospodarstwie	Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska	Uwaga nieuwzględniona	Kalkulacja kosztów została przygotowana przez IERiGŻ, uwzględnia ona poniesione koszty i utracone przychody. Jej podważanie wymaga przedstawienie kalkulacji alternatywnej uzasadniającej przedłożoną wątpliwość.
91.	Cały dokument	Dobra praktyka i potrzeba obiektywizmu sądów wymaga przedstawienia w bardziej szczegółowy sposób argumentów przemawiających za prezentowanymi wnioskami, oraz przesłanek leżących u podstaw formułowanych ocen, niż zostało to zaprezentowane w przedłożonej dokumentacji	Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska	Uwaga uwzględniona	W poprawionej wersji OOS argumentacja zostanie wzmocniona.

92.	Cały dokument	Prognoza często nie odnosi się do zapisów dotyczących warunków realizacji poddziałań, mających wpływ na środowisko, w zakresie np. rodzaju wsparcia, kosztów kwalifikowalnych, warunków kwalifikowalności czy kwot i wielkości wsparcia w tym degresywności płatności. Od warunków realizacji poszczególnych poddziałań będzie tymczasem w dużej mierze zależało, jaki efekt środowiskowy zostanie osiągnięty.	Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska	Uwaga nieuwzględniona	Wskazane elementy są przedmiotem oceny ex ante
93.	Cały dokument	Dyskusyjne wydaje się założenie pozytywnego wpływu na środowisko przyrodnicze działań takich jak „Inwestycje w środki trwałe”, konieczne jest zaproponowanie środków łagodzących intensyfikację rolnictwa subsydiowaną ze środków europejskich.	Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska	Uwaga uwzględniona	W poprawionej wersji OOS zostanie zweryfikowana ocena działania „Inwestycje w środki trwałe”. Szczególnie w odniesieniu do poddziałań: „Pomoc na inwestycje w gospodarstwach rolnych (Modernizacja gospodarstw rolnych)”. Zaproponowano działania kompensacyjne.
94.	Cały dokument	Niedoszacowana co do istotności oddziaływania na środowisko wydaje się być ocena poddziałania wspierającego „Scalania gruntów”. Wymogi poddziałania należałoby uzupełnić o adekwatne i równoważne działania kompensacyjne jak np. tworzenie i zachowanie odpowiednich miedz na granicy nowo powstałych pól uprawnych. Zasadne byłoby też wprowadzenie warunków zachowanie wyjściowej powierzchni TUZ i elementów krajobrazu nieużytkowanych rolniczo, stanowiących ostoje dzikiej przyrody.	Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska	Ustosunkowano się do uwagi	W dokumencie wskazano kilka działań kompensacyjnych, tj.: <ul style="list-style-type: none"> • wykonywanie działań scaleniowych (obejmujących rekultywację terenu, renowację rowów, likwidację miedz, itd.) po okresie lęgowym ptaków, w porze dziennej oraz w możliwie najkrótszym

					<p>czasie;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zakładanie na gruntach ornych zadarnionych pasów roślinności (miedz śródpolnych) o określonej szerokości i długości proporcjonalnej do powierzchni poscaleniowej; • wprowadzenie użytków ochronnych (trwałe zadarnienia, zalesienia) na gruntach ornych położonych na silnie nachylonych stokach (> 20%) oraz trwałych zadarnieni w miejscach skoncentrowanych spływów wód powierzchniowych; • wprowadzanie drobnych nasadzeń drzew lub krzewów w przypadku likwidacji dotychczas istniejących w wyniku procesu scaleniowego. Działania te powinny być wykonywane między 1 września a 1 marca. • przeprowadzenie akcji informująco-promocyjnej wśród
--	--	--	--	--	--

					rolników zachęcającej ich do wdrażania, przynajmniej na działkach objętych procesem scaleniowym, wybranych pakietów Działania rolno-środowiskowo-klimatycznego oraz Działania rolnictwo ekologiczne.
95.	Cały dokument	Działanie „Zalesianie i tworzenie trenów zalesionych” nie można określić jako mającego „jednoznacznie korzystną rolę w środowisku przyrodniczym” w przypadku wdrażania go na obszarach Natura 2000, gdzie przedmiotami ochrony nie są siedliska przyrodnicze i gatunki powiązane z lasami. Zagadnienie to powinno być, zgodnie z obowiązującymi przepisami, każdorazowo indywidualnie oceniane, zwłaszcza na siedliskach wrażliwych, np. TUZ. Ponadto warunki kwalifikowalności dotyczące zalesiania powinny uwzględniać obowiązek stosowania gatunków rodzimych, odpowiednich dla danej krainy przyrodniczo-leśnej, w innym przypadku nie zostanie bowiem osiągnięty cel ochrony różnorodności biologicznej.	Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska	Ustosunkowano się do uwagi	Większość ze wskazanych w uwadze elementów i warunków znajduje się w planie zalesieniowym, który jest sporządzany dla każdego z realizowanych zalesień.
96.	Cały dokument	Niezbędne jest przedstawienie w prognozie informacji o przeprowadzonych analizach wpływu realizacji ustaleń projektu dokumentu na cele i przedmioty ochrony obszarów Natura 2000 oraz integralność tych obszarów.	Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska	Uwaga uwzględniona	Informacja będzie uzupełniona w poprawionej wersji OOS
97.	Cały dokument	PROW 2014-2020 formułuje zalecenia dotyczące gospodarowania nawozami sztucznymi (np. azotem i fosforem), w tym m.in. dozwoloną do stosowania ilość – natomiast w prognozie nie ma informacji o wpływie przyjętych dawek nawozów na środowisko. Należy wskazać, iż spływ z pól (na których prowadzone jest zbyt silne nawożenie), do cieków wodnych może spowodować istotne zmiany w ich składzie chemicznym. Wobec powyższego zasadne wydaje się przedstawienie w prognozie oceny pakietów rolnośrodowiskowo-klimatycznych, w ramach których przewiduje się nawożenie – w	Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska	Uwaga nieuwzględniona	Rolnicy realizujący pakiet rolnictwo zrównoważone zobligowani są do przygotowywania planów nawozowych, co eliminuje ryzyko strat składników mineralnych i ich przemieszczania do

		kontekście ich wpływu na jednolite części wód			wód. Natomiast w przypadku pakietu ochrona gleb i wód wysiewane międzyplony i zastosowane pasy ochronne skutecznie ograniczają straty biogenów. Zagadnienie to jest dość dobrze rozpoznane i opisane w literaturze przedmiotu.
--	--	---	--	--	---